VENÆ SECTIONIS
VERÆ INDICATIONES
DISPUTATIONE INAUGURALI

PRÆSIDE

GEORG. MATH. GATTENHOFF

PHIL. ET MED. DOCT. PRAX. MAT. MED.
ET BOTANICES P. P. O.

IN ANTIQUISSIMA PALATINORUM ACADEMIA

PROPOSITÆ

AUCTORE

CAROLO JOSEPHO GROSS, Oppenheim.

MED. LAUR. CANDIDATO AA. LL. ET PHILOS. MAGISTRO.

DIE 31. MAJI A. D. MDCCLXXI.

HEIDELBERGÆ

Typis J. J. Hæner, Typographi Aulico-Academici.

DEO PATRIÆ

ET

PATRONIS.

VENÆ SECTIONIS
VERÆ INDICATIONES.

§. I.

Inſtituti ratio.

Venæ ſectio, tum antiquiſſimum in arte medendi, tum frequentiſſimum hodie remedium, quo & conſervandæ ſanitatis, & morborum in quovis fere genere curandorum opera, phlebotomum, gladium veluti Delphicum ad graviſſimos adfectus jugulandos, tum & leves victimas ſtringunt, noſtram pro themate inaugurali conſiderationem mereri viſa eſt: quod, licet novitate haud placeat, id tamen habeat utilitatis; ut veros generoſi remedii uſus, abuſus fere epidemici noxas ſtatuamus, atque, quæ in hoc medendi genere formari ſolent, indicationum limites coerceamus, ſicque & artis prodeſſe tyronibus, & annoſæ toties vetulæque praxeos, quæ adſiduas inter operas atque familiari quodam medendi habitu meditari dediſcit, mores conſuetudinemque refellere liceat.

§. II.

Naturæ opera in parando ſanguine.

Atque eo quidem in argumento ut recte verſemur, quid de ſanguinis natura, ſummisque in œconomia vitali uſibus ſtatui debeat, repeti inprimis ex phyſiologicis oportet. Atque ipſam ſanguinis originem ſi luſtremus, liquorem eſſe conſtat, ſoli animali corpori proprium, ſolisque ejus machinæ viribus effectum; ut extra animale corpus nec natura ſimilis, nec arte imitabilis obſervetur *a*), ſolumque animale corpus ſit, quod ſuum ſibi ſanguinem faciat ex materie, quæ non eſt ſanguis *b*): Quas machinæ in primis etiam primordiis vires celeberr. virorum MALPIGHII, HALLERI de ovo incubato obſervationes illuſtrant; queis conſtitit, auctis ſub incubatu ſolidarum partium viribus, in ea ratione, liquido per vaſa, ſenſim conſpicua, moto colorem flavum, ſubvirideſcentem, ferrugineum, demumque rubrum cum evidentioribus cordis majorumque vaſorum ædificiis induci *c*); ſub evidentiore cordis fabrica in pulli primordiis ſub ſemicirculi ſat craſſi & muſcularis ſpecie die quarto nonniſi unam ſanguinis guttam, ſed hora 144*ta*, ventriculo cordis duplici adparente, duas ſanguinis guttas obſervavit perſpicaciſſimus HALLERUS *d*). Quæ eadem haud dubie in fœtu humano, ſub arcana naturæ opera ratio eſt, experimentis haud ſubjicienda. Adeo ipſis machinæ animatæ viribus ortum debet ſanguis; atque uti inter primaria ejusdem exſtruendæ opera pertinet, ita eo præcipue ad ulteriora machinæ animalis incrementa, partiumque ac viſcerum vitalium perfectionem natura uti videtur; cum qua certe ſanguinis tum copia creſcit, tum perfectior conditio: ut, quo fortior animalis corporis compages, teneriorve, denſitas ſanguinis, ejusque ad

a) GAUBIUS *Pathol.* §. 332. SWIETEN. T. II. p. 41.
b) SWIETEN. T. I. p. 136.
c) MALPIGHIUS *de format. pulli in ovo incubato.* p. 55. item *de ovo incubato adpend.* p. 78. SPALANZANI *Abhandl.* p. 91.
d) HALLER *de format. cordis in ovo.* Oper. min. T. II. p. 164. 369. 386. 410.

ad reliqua liquida proportio ac copia variet *e*); atque adeo pro ratione ætatis, ſexus, temperamenti differat in unoquoque *f*): hinc in exercitato robuſtoque agricola denſiſſimus ingenti per vaſa robuſta attritu rapitur; in tenera pallidaque virgine, aut tabe cachectica per debilem fibræ ſolidæ compagem diffuſa, liquidi fere æruginoſi, ſubviridis forma perambulat perinde fere, ac illas ſub primorum tenellorum ovi ſtaminum motibus mutationes dixi; antequam cum perfectiore cordis vaſorumque fabrica, perfectioris ſanguinis ſpeciem ac dotes induat; reſtituitur ſanguinis hæc purpura, dum, majori per adminicula artis robore reddito, vaſorum actio ſuos in uſus invaluerit. Probe certe ſanguis a BOERHAAVIO *g*) adpellatur creatura ſingularis admodum naturæ, & in omnibus animalibus determinatæ, & in ſingulis diverſæ, adeoque in homine eſt humanus, in nullo alio animali reperiundus; hicque ſanguis, aliunde infuſus, non eſt ſanguis illius hominis, cui infunditur; quæque ratio celebria illa olim Anglorum in transfuſione experimenta infelicia, magnosque illos pro conciliandà quaſi immortalitate auſus invalidos reddidit. Magnus adeo ac ſingularis in parando ſanguine naturæ labor eſt, viresque habet per univerſum corpus, totamque fibrarum ſolidarum texturam actionemque diffuſas; ut ex adſumptis, tantopere a natura ſanguinis alienis, ad vitales uſus ſanguis paretur; dum ſub adſiduis validisque cordis vaſorumque motibus, attritu perpetuo, diviſionis & attenuationis perpetuæ ſummis, quæ in naturali viſcerum ac vaſorum, præcipue minimorum actione vigent, momentis peregrinæ chyloſarum particularum dotes mutantur, ſuperflua ac immutabilia per naturalia colatoria ejiciuntur, atque quæ ad ſanguinis compoſitionem pertinent,

e) Globulorum rubrorum portio major ad ſerum in adultis HALLER *Elem. phyſ.* T. II. p. 49. copia major in robuſtis p. 57.

f) Gravitatem ſpecificam ſanguinis diverſam eſſe pro ratione ætatis, ſexus, conſtitutionis probat GORTER *de perſpir.* pag. 87. HEUERMANN *phyſ.* p. 389. SCHWENKE *hæmatol.* p. 124.

g) BOERHAAVE *de morb. nervor.* p. 173.

tinent, elementa gelatinoſa oleoſaque *h*) congregantur compinguntur que in novas non tam liquidi formas, quam in denſitatem gravitatemque globulis ſanguineis ſpecificam, quæ magnos vitæ uſus habet, perpetuis vaſorum liquidorumque preſſionibus frictionibusque condenſantur *i*); ut, quæ aqua leviora erant, nunc gravitatem præ illa majorem adquirant, viribus certe, ſoli animali machinæ propriis.

§. III.

Sanguinis vitalis uſus & neceſſitas in animali corpore.

Tametſi vero, quæ per vaſorum ſyſtema, ſanguinis nomine, perpetuum circulum obit, maſſa ex vario liquidorum genere, tum ſoliditate, gravitate, tum tenacitate, tum natura differente, componatur: ut a denſitate ad ſummam volatilemque tenuitatem innumeros intermedios gradus complectatur *k*); unde in vaſorum omnium diverſiſſimi generis per C. H. diffuſos alveos communi quodam e fonte liquida determinatos in uſus dimanant: ſolidiorum tamen globulorum, qui ruborem illum ac purpuram ſibi propriam habent, commoda ſunt maxime vitalia, maximeque conſideranda. Ita

Imo denſitas, quæ ſub ſphærica potiſſimum figura ac minori volumine plus materiæ habet, ſola illius motus retinendi, propagandique capax eſt, qui viribus cordis ſeſe contrahentis

h) Adipe maximam partem atque oleo ſtipatiſſimo fieri globulos ſanguinis probat HALLER. *Elem. phyſ.* T. II. p. 67. 68. 107, 156. 319. e glutinoſo principio ſeri FRACASSINI *opuſc. pathol.* p. 2. magnam vim olei oſtendit GAUBIUS *pathol.* §. 343. 346. ſuoque ipſe experimento probat RUYSCHIUS *Theſ. anat. I.* p. 14. cruor hinc inflammabilis SCHWENKE *hæmatol.* p. 141. carbo ſanguinis magis oleoſus, quam reliquarum partium animalium. *Grundlehre von der Experimental-Chymie* P. I. p. 399.

i) Confer. HALLER. l. c. T. II. p. 273. 317. 319. BERGER. *de nat. human.* p. 158.

k) GAUBIUS *Pathol.* elegantiſſimam ſanguinis analyſin ſiſtit.

hentis impreſſus, per vaſorum univerſum ſyſtema, parteſque omnes corporis diffundi, ac ſupra ingentes adgregatas reſiſtentias, reducere liquidum per venas in cor poſſit, ſicque vitalem ſuſtineat circulationem. Ita cordis vires potiſſimum per ſolidiores ſanguinis globulos omni corporis animalis puncto adplicantur, ut in arterias capillares ipſaque vaſa minima penetrent *l*): hac ratione totum ſanguinis pondus ſola vi cordis movetur *m*); dum tenuia aquoſaque liquida, hujus motus haud capacia, vaſis diſtendendis haud ſufficiunt, atque in loculos celluloſos diffluentia, vaſa collabi ſinunt *n*). Res ipſis experimentis anatomicis ſat manifeſta, queis aqua in vaſa capillaria impelli nequit *o*); atque in ratione denſitatis impulſi per ſiphonem liquoris vaſa plus minus impleta diſtentaque inveniuntur; ut cylindrica reperiantur, quæ ſebo; plana, quæ oleo terebinthinæ, eadem vi ſiphonis, impleta fuerint *p*): ſolus Mercurius globulis ſuis denſioribus anfractus epidydimidis ſuperat, viamque ſibi in teſtem internum aperit *q*): Canes Halesiani ſemper moriebantur, cum injecta aqua ſanguis nimis dilueretur, ea interim in celluloſam telam undequaque cum inſigni tumore hydropico, omniaque cava tum abdominis tum pectoris capitiſque, atque in varia organa colatoria dilapſa *r*). Varia certe ſummaque hujus motus, per globulos ſanguinis vigentis, commoda ſunt; Ita

II*do* Cum perpetua vaſorum plenitudine atque continua ſanguinis columna, continua preſſionis motuumque ſeries in partibus remotiſſimis, viſcerumque vaſis minimis, a cordis

 viri-

l) Haller. *Elem. phyſ.* T. I. p. 426-428.
m) Haller. l. c. T. I. it. T. II. p. 219. Schreiber. *Almag.* p. 202. 222.
n) Boerhaave *de morb. nerv.* p. 152.
o) Liquidum aquoſum, tenue non facile in venas tranſire, Hales comperit *Hæmaſt.* Exper. 54. §. 15. Conf. Boerhaave *de morb. nerv.* p. 152.
p) Haller. l. c. T. II. p. 149.
q) Haller. l. c.
r) Hales *Hæmaſt.* Exp. 14.

viribus tantopere remotis, viget; ut tum definitis liquidorum mutationibus, tum ſecretionibus præſint: ita cerebro cerebelloque perfectior ſpiritus *s*); liquidi gaſtrici, aliorumque ad digeſtionem pertinentium conditio naturalis; omniaque vigent ſecretionum munia, quæ ſub aquoſa liquidorum craſi fatiſcunt. Ita cum hoc motu, nonniſi cum definita ſanguinis denſitate conjuncto, actionum omnium vigor ac conſtantia conjungitur *t*): adeo hæc ſanguinis denſitas ad vitam omnino neceſſaria eſt *u*); absque ea probe BOERHAAVE *x*) homines unico temporis momento agiliſſimos judicat, & pene ſpirituum ſimiles, ſed cum incommodis, cito vitæ finem facturis.

III*tio*. Alia ſumma hujus denſitatis commoda ſunt, queis calori potiſſimum generando ſerviunt globuli ſolidiores, attritus nimirum validioris opifices, quem perpetuo caloris gradus ſequitur; uti conſtanti illo morborum aquoſorum phœnomeno, frigore, caloris vero majori gradu docemur, quo plus ſanguinis ſ. globulorum rubrorum fuerit *y*): fœminarum debilium exemplo utitur HALLERUS *z*), quas, eadem ſanguinis tenuioris ratione, neque hyſtericæ convulſiones, neque febres ad eum gradum calefaciunt, qui in ſano agricola naſcitur *a*).

Sed

s) Quo ſanguis ſit tenuior, eo majorem fieri diſpoſitionem ad functiones læſas cerebri cerebellique producendas ſtatuit BOERHAAVE *de morb. nerv.* p. 154.

t) Deficiens ſanguinis denſitas probe inter adfectuum nervoſorum cauſas refertur a cl. WHYTT *von hypocondr. und hyſteriſchen Zufällen.*

u) SCHREIBER. *Almag.* p. 342. HALLER. l. c. T. II. p. 149.

x) BOERHAAVE *Prælect.* ad §. 226. p. 326.

y) SCHREIBER. *Almag.* p. 275. HALLER. l. c. p. 286. 300. HALES *Hæmaſt.* Exp. 13. §. 3.

z) HALLER. l. c. p. 150.

a) Probe SWIETENIUS T. I. p. 53. ſanguinis pars craſſiſſima rubra in arteriis veniſque maximum momentum motus ad vitam & ſanitatem a binis cauſis motricibus corde & arteriis recipit, & reliquis communicat; ſimul ac rubrum illud incipit deficere, frigent omnia, ut docent leucophlegmatici, & pallido morbo languentes puellæ.

Sed caloris animalis ſummos uſus, tum in vaſorum præcipue minimorum diametris ſuſtinendis, ac facilius permeabilibus reddendis *b*) tum in ſanguinis fluore conſervando novimus; atque certe uti in attenuanda lympha, albumineque in ſuos nutritionis uſus ſolvendo, determinatus caloris gradus in ovis non tam avium, quam inſectorum requiritur potiſſimum *c*); ita in humana lympha in debitam nutritionis materiem præparanda, atque in omni coctionis genere a chylo ad ſanguinem usque, ac reliquis liquidorum generibus potiſſimum concurrit *d*): atque in ipſis etiam febribus, cum majori caloris gradu conjunctis, hoc ipſo, tanquam peculiari ad coquendam morbi materiem, varioque tempore varia criſium facie eliminandam adminiculo, uti naturam, recte contendit de Sauvages *e*).

IV*to.* Sed certe in ipſa ſolidæ fibræ textura vaſorumque robore ſumma denſitatis hujus ſpecificæ, quæ in globulis ſanguinis viget, vis ac momentum eſt; quatenus majori motu ſolidas fibras compingit; elementorum cohæſionem contactusque multiplicat; glutinis, elementa combinantis, aquoſas exturbat particulas, ut majori vi cohæreant, ſicque & elaterii vires & actionis arterioſæ momenta augeant: ita cum denſo ſanguine fibrarum habitum denſum fortemque, laxum pultaceumque cum tenui, aquoſo conjungi novimus, ipſaque demonſtrat experientia, ſub motus inertia partium ſolidarum fatiſcere vires, nonniſi motus & exercitationis ſubſidio reſtaurandas; cachexiæ favere quietem nimiam Swietenius *f*) probat, ſed, quæ pauciſſimo toties ſanguine fundatur *g*), coagula-

b) Hales l. c. p. 15. de Sauvages *Noſol.* T. I. p. 297.

c) Ovum humanum novem menſibus gradu caloris 28. ad 30; ovum gallinaceum 21. dierum intervallo gradu 33. Bombycum ova calore graduum 18. ſeptem diebus ſerius minore gradu excludi, conf. Sauvages *de inſt.* §. 80.

d) Boerhaave *inſt.* §. 78. 92. 126. Haller. *Elem.* T. VI. p. 295.

e) de Sauvages l. c. §. 81.

f) Swieten. T. III. p. 639. 640.

g) Lieutaud *Synop. pr.* T. I. p. 53. Schwenke l. c. p. 172.

gulabilitate ejus hoc vitii genere deſtructa *h*): ad temperamentum phlegmaticum conferre HALLERUS *i*), it. ad viſcidi accumulationem *k*); hinc in producenda adfectione hypochondriaca *l*) aliisque morbis potiſſimum ab hac ſolidæ fibræ vaſisque inertia, ſanguinis denſitate ſenſim reſoluta, coctione inde atque mutatione adſumptorum debilitata, pendentibus præcipuam conferre ſymbolam: imo ſub tenuis, aquoſi liquidi alluvie ipſam penitus ſolidæ partis texturam perverti, & disjectis elementorum ſolidorum vinculis, in fluida converti, in hoc morborum genere conſtat; uti muſculos in gelatinam verſos adnotat REIMAR *m*); in hydropico oſſa pro ſceleto formando cocta, in mucilaginem diſſolvi viſa ſunt *n*).

§. IV.

Sanguinis probi deficientis, aut imminuti effectus.

Adparet ex dictis, quantum in ipſis ſanguinis globulis vitæ ſanitatisque momentum pendeat; dum eorum determinatis motibus, ac craſi definita, ſolidorum non tam vires, quam reliquorum liquidorum tenuioris generis conditiones actionesque naturales perſtant: dum viciſſim vaſorum actionibus ſpecificam denſitatem actionemque adquirunt conſervantque globuli *o*); ut ſanguis ipſe concurrat ad ſanguinem probum, ex adſumptis parandum: Queis certe legibus regitur animalis machina, viresque illas poſſidet, a Creatore inditas, ut ex adſumptis, a materie animali alieniſſimis, parentur liquida animalia, jacturas partium per nutritionem reſarcitura, ac

h) HALLER. *Elem.* T. II. pag. 45. MORGAGNE *de ſedibus & cauſis morborum.* Ep. XLIII. n. 4.

i) HALLER. l. c. T. II. p. 144.

k) HALLER. l. c. p. 422.

l) FRACCASSINI *Opuſc. Pathol.* p. 304. HALLER. loc. cit. p. 326. 341.

m) REIMAR *de tumore ligam.* Vol. VI. HALL. *pr.* p. 436.

n) BONNETUS *ſep.* L. III. S. XXI. p. 393.

o) KLOEKHOFF *de morb. animi* p. 33.

ac quæcunque etiam humorum maſſæ inducta materies morboſa, aut ſolidorum etiam mutatio, partis functionem lædens, auctis vitæ viribus, atque arcana toties naturæ opera mutetur, coquatur, eliminetur. Quo in actionis viriumque genere ſanguinis ipſius proba conditio haud poſtrema eſt: quæ, dum ſolidorum vires excitat animatque; dum tenuiorum liquidorum penu ſuas per vaſorum ſeries, ſuosque in uſus ſuppeditat; dum ipſi vitali in encephalo ſecretioni prodeſt; ſpirituum probam largitur materiem, vaſorumque minimorum ſecretoriorum officia ſuſtentat; nervorum influxum vitalem animat; uti digeſtioni adſumptorum, ita & coctioni materiæ in morbis, quæ easdem vires ſequitur, prodeſt. Ea certe ratione fit, ut coctio eo facilior, ſi materies morbi in ſyſtemate vaſorum ſanguiferorum hæreat, teſtante de Sauvages *p*): ſuppurationis bonæ, in qua magna coctionis pars verſatur *q*), impedimenta toties a nimia vulneris hæmorrhagia prægreſſa novimus, cum febris lentæ, ex debilitate relictæ, effectibus, teſte Ludwigio *r*). Eadem coctionis impeditæ ratione, dum in morbo varioloſo ſanguinis tenuitas l. aquea cum ſolidæ fibræ laxitate, l. putrida reſolutio comitatur; methodum antiphlogiſticam, in ſolvendo ſanguine efficacem, nocivam, atque probæ ſuppurationi adverſam, recte declarat Tralles *s*); ad variolas cryſtallinas diſponere Schulzius *t*) adnotat. Adeo aliquando methodo Sydenhami, antiphlogiſticæ nimirum, præferendam illam Mortoni calefacientem judicat Huxham *u*). Eodem ſanguinis ac ſolidarum partium vitio coctionis illa in cacochymicis phthiſicisque, aut ſcirrhoſo viſcere latente *x*), difficultas fundatur: inde rara in malignis coctio, tum ob ſanguinis reſolutionem, tum inde pendentem virium

p) De Sauvages *Noſol.* T. II. p. 227. 228.
q) Swieten. T. IV. p. 243.
r) Ludwig. *de hæmorrh. nimia, cauſa debilitatis in morbis* p. 12.
s) Tralles *method. med. variol.* p. 80. *de inoculat.* p. 104.
t) Hamburg. Magazin Vol. XXVI. p. 52.
u) Huxham. *Op.* T. II. p. 122.
x) Ludwig. *Inſt. cl.* §. 56. Roederer *de morb. variol.* p. 59.

virium imbeccillitatem *y*): in melancholicis, hypochondriacis difficiliorem coctionis operam LUDWIGIUS adnotat *z*); atque in omnibus, quibus quacunque cauſa, venere, lactatione nimia, aut aliis evacuationibus, l. & nimio litterarum ſtudio l. animi adfectibus, l. molliori diæta, major per corporis partes ac viſcera debilitas eſt *a*): quibus cauſis plerumque cum ſanguinis craſi perverſa tum ſolidæ partis, tum fluidæ actio fatiſcit: dum e contra febres, corpora bene ante valentia, invadentes, coctionem faciliorem admittunt *b*). Atque ſummos hos ſanguinis uſus hæmorrhagiæ l. ſubitæ l. lentæ etiam, effectus manifeſte docent; fortiſſimis namque militibus cum ingenti ſanguinis per vulnus effuſa copia, fugit antiquum robur tum coctionis tum nutritionis; ut alimenta optima haud ſubigant, ſed languore per omnia membra diffuſo, demum hydrope ſepeliantur *c*): hoc namque effectu ſanguinem inprimis tenuem nimis & aquoſum reddi, oſtendit HALLERUS *d*); inde promptam cachexiam, alioſque fibræ nimis laxæ effectus teſtatur SYDENHAM *e*), it. SWIETENIUS *f*); atque iisdem rationibus ab immodico menſium fluxu repetit FREIND *g*); unde hydrops pleno fonte dimanat; quem &

y) HEBENSTREIT *de ſuſpecta valetud.* p. 30. inde nunquam perfecta criſis in malignis. BALDINGER *de mil. morb.* p. 19.

z) LUDWIG. *Inſt. pathol.* §. 1065.

a) LUDWIG. *de debilitate curationem morb. impediente* pag. 1. 10. id. *de celeri corporis incremento cauſ. debilitatis in morb.* p. 6. id. *de immoderatis excretionibus cauſa debilitatis in morbis* pag. 10. 11.

b) LUDWIG. *Inſt. clin.* §. 238.

c) SWIETEN. T. I. p. 24.

d) HALLER. *Elem.* T. II. p. 10. QUESNAY *Act. Ac. R. Chir.* T. I. p. 15. ſanguinem demum a repetitis multoties narium hæmorrhagiis fluxiſſe, loturæ carnium ſimilem cum funeſto phthiſeos eventu obſervavit MORTONUS *Phthiſiol.* p. 8.

e) SYDENHAM. l. c. p. 610.

f) SWIETEN. T. III. p. 640. 641.

g) FREIND. *de menſtr.* p. 170.

& ideo a ſanguinis nimia debilitate derivat Sydenham. *h*), cujus copioſa exempla ſunt *i*). Alii porro debilitatis effectus per varias partes ac viſcera, ipſumque inprimis cerebrum, ac medullarium ſtaminum nervorumque tenorem evidenter diffunduntur: tremorem inde in muſculis adnotat Boerhaave *k*): alia læſi ſyſtematis nervoſi phœnomena, vertiginem, animi deliquium, convulſivos motus, inſolitam quandam cogitandi facilitatem, ſomnos fugaci convulſione abruptos, moleſtam ſenſuum teneritudinem, phantaſmata dormientibus, l. & vigilantibus obverſantia, adnotat Kloeckhof *l*): ut & in adfectibus animi ſimilia nervorum vitia dominentur, qui inde puſillus, meticuloſus, iracundus reddatur; ut & deſipientiam, puſillanimitatem, in puerperis multoties a nimia ſanguinis jactura Schwenke obſervavit *m*), ſolo explentium & roborantium cauto uſu curatam: adfectus ſpaſmodicos, hyſtericos, atque hypochondriacos ab abortu valde cruento adnotat Fr. Hoffmannus *n*); amauroſin ab hæmorrhagia narium obſervat Hildanus *o*); apoplexia ipſa inter triſtes toties hæmorrhagiæ effectus pertinet, uti huc refert Boerhaave *p*); atque in obeſis a frequenti V*ſ*ne l. hæmorrhagia quacunque apoplexiam, præter cœtera mala, obſervat Schwenke *q*): cujus ratio ex ſupra dictis haud difficilis; quatenus deficiente ſanguine, & illa in elaborando probo hu-

 more,

h) Sydenham. loc. cit.

i) Haller. l. c. p. 144. Bonetus a nimia V. S. exemplum habet *ſepulchr.* L. I. ſect. II. obſ. 27. Wepfferus *de Apoplex.* p. 359. Sauvages *Noſol.* P. I. p. 456 a nimiis hæmorrhoidibus de Haen *rat. med.* P. VI. p. 78. 79. Monro *de hydr.* p. 17. ab hæmorrhag. Heuermann. *Bemerck.* P. I. p. 226.

k) Boerhaave *Aphor.* p. 629.

l) Kloeckhof. *de morb. animi.* p. 35. 36.

m) Schwenke *Hæmatol.* p. 93. 94.

n) Fr. Hoffmann. *Med. ſyſt.* T. II. p. 112.

o) Hildanus *Obſ.* cent. VI. obſ. 5.

p) Boerhaave *de morb. nerv.* p. 652.

q) Schwenke l. c. p. 23.

more, atque requiſita ſpirituum materie, naturæ opera languet; & illa in vaſa minima, a cordis territorio tantopere remota, preſſio deficit; ut motu languente, l. non impleantur vaſa ſecretoria, l. non ſatis, aut male apta materie cum ſpiritu debiliore, aut eadem pituitoſa, ſtaminum nervoſorum originem infarciente: unde hoc apoplexiæ genus ab eo diſtinguit BOERHAAVE *r*), quod ab effuſo intra cranium ſanguine naſcitur. Simili aliorum viſcerum vitio varia mala flagrant: pulmonum adfectione difficilior & brevior ſpiritus *s*), tuſſicula, tabes *t*); phthiſin inde MORTONUS *u*) refert; hecticam a vaſorum dejecto tono, ac liquidorum craſi plane demum perverſa ab immodicis menſtruis repetit FREIND *x*). In corde palpitatio, motus retardatus ſæpe, inæqualis, ſæpe acceleratus *y*). Ventriculi reſpectu adpetitus & coctionis turba multiplex *z*). Reſpectu inteſtinorum diarrhœa ſæpe chronica ex ſoluto ſanguine *a*); ſæpe tarditas, a nimio fibrarum inteſtinalium torpore. In hepate minoribus arteriis veniſque poſt magnam evacuationem exinanitis, collapſuque concreſcentibus, ſcirrhus naſcitur *b*).

§. V.

r) BOERHAAVE l. c. p. 53.

s) Aſthma ſpaſmodicum a largioribus Hæmorrhagiis repetit WHYTT l. c. p. 198.

t) KLOEKHOF. l. c.

u) MORTONUS l. c. p. 6. 7.

x) FREIND l. c. p. 172.

y) A debilitate majorem ſemper pulſus frequentiam adnotat HALLER. l. c. T. II. p. 252. a minore ſanguinis quantitate experimentis didicit HALES *Hæmaſt.* Exp. II. §. 7. eademque in hecticis hujus in pulſu celeritatis ratione utitur. Ab imminutione ſanguinis pariter obſervat SCHWENKE l. c. pag. 77. de SAUVAGES *Noſol.* T. I. p. 228. 229.

z) Sævæ Cardialgiæ a menſtruis immodicis toties in fœminis oriuntur, ceſſantes, dum gravido utero fluxus ceſſat. WHYTT l. c. p. 140.

a) BENNET. *Theatr. tabid.* p. 22. STOERCK. *Ann. med. I.* p. 106.

b) PLATTNER *Art. med.* §. 474.

§. V.

Digreſſio ad Venæ ſectionem, cujus actio effectusque in corpore humano in genere conſiderantur.

Verum & hactenus pertractata ad ſanguinis naturam ſummosque illius vitalesque in œconomia vitali uſus demonſtrandos valent; ſed & ad venæ ſectionis uſum noxasque explorandas nos ducunt; ut ejusdem quidem in genere actionem, inducique ſolitas in corpore mutationes, unde veræ genuinæque indicationes erui poſſint, exploremus. Atque adeo

Imo. Copiam inprimis humorum arterioſorum & venoſorum minuit c); cum vaſorum univerſum ſyſtema in ſe invicem pateat, atque ex uno in aliud vas perennis circulatio vigeat; ut ex una majori vena tota fere ſanguinis maſſa, quanta ad vitam ſuſtentandam neceſſaria eſt, educi poſſit: ſed portio globulorum rubrorum hic imminuta maxime ſpectari debet; dum ſeroſorum interim augetur proportio, teſtante HALLERO d); dum ad locum facti vulneris globuli rubri præcipue confluunt, evacuanturque, ſeroſis in vaſis tenuiorum generum diſtantibus remotisque manentibus, minusque accelerato huc curſu motis. Ex his ſequitur

IIdo. Vſne reſiſtentiam movendorum reddi minorem e); quæ a mole ſanguinis a corde projicienda æſtimatur: Cordis vires ergo cum eædem maneant, minuta mole movenda, evadunt liberiores; & ſi celeritas cordis cum ſubtracto obſtaculo, a quo omnis cordis motus acceleratur, nunc minuta ſit, æquilibrium interim, & expedita circulatio reſtituitur.

IIItio. Adeoque & plenitudo vaſorum, & horum ad ſe mutua compreſſio minuitur: attritus namque ſequitur corporum maſſam ac denſitatem; maſſa eſt in ratione compreſſionis; compreſſio minuitur, liberioribus redditis vaſis: hinc & attritus fluida inter & ſolida effectus, calor, æſtus, denſitas inflammatoria minuuntur. Inde ad mitigandum æſtus febrilis gradum

c) BOERHAAVE *Inſt.* §. 1228.
d) HALLER. *Elem.* T. II. p. 330.
e) BOERHAAVE l. c.

dum ſummum in venæ ſectione remedium ponit SWIETENIUS f) item HUXHAM g) item plerique alii; calorem proprii corporis per V. S. a gradu 243. ad 235. depreſſum obſervavit MARTIN. h); dum denſiſſima namque fluidorum noſtrorum pars (§. 5. n. 1.) imminuitur, calori concipiendo retinendoque aptiſſima: PITTCARNE i) eadem ratione utitur; quatenus calor ſanguinis dependet ab ejus motu circulari; quo fit, ut partes ſuccedentes impingantur in antecedentes, & hæ in alias anteriores; ita, ut medio loco concluſæ & propellantur a ſequentibus, & impediantur, h. e. repellantur ab antecedentibus; unde adparet, partes illas medias magis premi, quam ſi nullæ eſſent anteriores; major autem illa preſſio facit majorem alliſionem unius moleculæ ad aliam, atque ad ipſos elaſticos arteriæ parietes; unde & denſitas & calor creſcit; aſt vena ſecta, tollitur pars ſanguinis antecedens, ergo ſequens majus habebit ſpatium & liberius; & ſic minor preſſio, minorque partium alliſio, & ſic minuetur calor: unde inter refrigerantia & temperantia remedia jure numeratur Venæ ſectio. Dum

IVto. Motum humorum circulatorium imminuit; quatenus cum ſubtracti ſanguinis ratione ſtimulus imminuitur, qui ad cordis contractionem contractionisque modum præcipue e ſanguine venoſo adplicatur k): id quod omni quidem experimento evidens eſt; dum per ſanguinis detractionem minuere pro lubitu poſſumus humorum motum ad abſolutam usque quietem i. e. mortem; adeoque pro varia emiſſi ſanguinis quantitate reducere ad debitum moderamen l). HALESII porro experimentis conſtat ll), ſanguinem in tubo adplicato primis nixibus columnam petiiſſe altiſſimam, in minorem vero pro ratione emiſſi ſanguinis demerſam.

Vto.

f) SWIETEN. T. II. p. 306.
g) HUXHAM. §. II. p. 18.
h) Ex Act. Suec. *Gött. Anzeig.* An. 69. p. 292.
i) PITTCARNE *Elem. Med. Mathem.* p. 71.
k) HALLER. l. c.
l) SWIETEN. T. II. p. 156.
ll) HALES. *Hæmaſt.*

Vto. Vaſis hinc quoque nimis diſtentis priſtinæ contractionis & elaterii vires redduntur; ut liberius contrahi, & in fluida contenta agere queant: hinc toties coctionem promovet in plethoricis, criſesque in morbis acutis; dum vires vaſorum onere liberat, atque ad ſubigendam adeo morbi materiem auget (II.); teſtatur SWIETENIUS *m*) it. MEAD *n*): dum plethora e contra criſes toties imperfectas reddit *o*). Verum & hac ipſa ratione, majori vaſorum actione ac humorum motu, ſæpe malignitatem evolvit, ſive morboſam humorum diſcraſiam extricat *Vſio*, febremque demum accendit, teſtante LUDWIGIO *p*). Ita vero

VIto. Rarefacit liquida q); quatenus viribus comprimentibus vaſorum minutis, liquida laxantur, ſ. a denſitate ſua priſtina deſciſcunt; inde ſæpe a *Vſne* primum quidem augeri circulationem febremque experimur: ita namque plethora in febre febrem ſæpe parvam reddit, & malignæ ſimilem cum maxima virium dejectione, facta *Vſne* autem majorem evidentioremque: notabili exemplo confirmat SYDENHAM *r*) in juvene, qui animam fere agere viſus, calore tamen in externis partibus tam temperato, ut fidem derogarent, quoties adſerebat, eum febre laborare; aperta vena, tanta vehementia exarſit, qua vehementiorem, nondum ipſi videre contigerat. Ita ſanguinis velocitatem augeri in plethoricis, demonſtrat de SAUVAGRS *s*); dum reſpective adaugetur vis cordis expultrix; ſi reſiſtentia ex parte fluidorum minor evadit, uti imminuta plethora per ſanguinis detractionem: ita ſanguine copioſo, per febrilem calorem rarefacto adhuc, diſtentiſſimis vaſis, ſuffocatur omnis motus cum ſummo diſcrimine rupturæ vaſorum ob nimiam plenitudinem; brevi augetur motus ſimul ac per *Vſem* minuitur moles diſtendens *t*). *VIImo*

m) SWIETEN. T. III. p. 35.
n) MEAD *de Imper. ſol. & lun.* p. 79.
o) BRENDEL. *de termino Vſis in acutis* §. VI.
p) LUDWIG. *Inſt. clin.* §. 126.
q) BOERHAAVE l. c.
r) SYDENHAM. *de novo febr. ingreſſu.* p. 683.
s) De SAUVAGES *Pathol. method.* p. 116.
t) SWIETEN. T. II. p. 145.

VIImo. Solvit liquida, imminutis attritus & compreſſionis cauſis, vaſorum actione, ſub liberiore per fines tranſitu imminuta. Ea certe ratione, quibus ſolutus jamjam ac magis ſeroſus ſanguis eſt, uti pulmonum vitio ſolet, licet crebræ phlogoſes familiares ſint, nocivam V*ſnem* obſervat LUDWIG. *tt*) in imbecillibus, it. in morbis putridis, a majori ſanguinis reſolutione, peſſimos effectus adnotat *u*).

VIIIvo. Obſtructa expedit: quatenus obſtructio fit ab expanſione nimia vaſorum majorum; unde neceſſario minores vaſorum ſeries comprimi atque obſtrui debent; unde l. cum copia ſanguinis l. ejusdem majori rarefactione ſæpe tarditas pulſus conjungitur, hærente in finibus arteriarum obſtaculo: unde & V*ſio* a motu retardato exigitur, ſi maxime durities in pulſu tardo obſervatur, uti monet LUDWIGIUS *v*): accedit, quod hac vaſorum majori libertate conceſſa, repetito attritu dividi & attenuari melius molecula immeabilis, arteriarum finibus inhærens, queat, atque ipſa vaſis liberiore contractione retroagi in latiorem vaſis partem, hocque itu redituque ſenſim divelli, dirimi in minores particulas poſſit, quæ in continuam tandem venam, proportionata diametro abeant: id quod LEWENHOEKII experimentis fundatur, qui hærentem in vaſe alæ veſpertilionis immeabilem ſanguinis maſſulam ſub microſcopio vidit, atque calore adplicato, ſuſcitata vaſis contractione, moveri ſenſim, nunc in latiorem vaſis partem, nunc in priores vaſis anguſtias; donec repetito hoc itu redituque ita divideretur, ut circulatio per omnia vaſa redintegaretur. Idem exp. ſuis evidentius probat HALLERUS *x*); nempe de inciſa arteria perinde, quidem de ſecta vena, ſanguinem maxima velocitate effluere vidit eo modo, ut de vicinis truncis ramisque, & ſecundum circuitus leges, & contra easdem in vulnus ruat quaqua verſum; ut etiam contra ponderis vim & directionem naturalem in rimam ſe præcipitet; ita etiam in

tt) LUDWIG. *Adverſ. med. pr.* T. I. p. 161.
u) Loc. cit. p. 188.
v) LUDWIG. *inſt. Therap.* §. 1647.
x) HALLER. *Elem.* T. II. p. 215.

in ſanguine ſtagnante novam naſci velocitatem vidit *y*); imo exſecto etiam corde, aut revinctis magnis aortæ ramis, excluſa adeo cordis potentia, tamen ſanguis novam velocitatem adquiſivit, quæ neque a corde eſt, neque a pondere, ſed illa fere vaſorum minorum contractione, quæ ſanguinem contentum undique urget ad locum minus reſiſtentem: ita & globulos ſanguinis in vaſe alieno per V. S. retropelli in vaſa latiora, demonſtrat de SAUVAGES *z*), unde obſtructio expediatur. Uti & ex hiſce experimentis ad V*ſis* in ſubmerſis, ſoporoſis, aliisque ad quietem ſanguinis turbandam, motumque renovandum, ſummam utilitatem repetit HALLERUS *a*): probe ex ejusmodi rationibus BELLINUS *b*) miſſione ſanguinis refert, præcipue dimoveri, atque abripi e ſummis canalibus capillaribus, quidquid eis intime inhæret, dummodo vis illius cohæſionis, minor ſit momento velocitatis ſanguinis.

IXno. Circuitum, ſecretionem, excretionem promovet c): quatenus depletis vaſis majoribus, minora ab onere prementis liquidi liberantur, ſuisque functionibus defungi queunt, reſtituta debita ac naturali circuitus lege: inde ratio perfectiorum criſium a liberiore ſecretione & excretione pendentium; quas toties plethora impedit, aut nimia rarefactio: tardanti inde variolarum eruptioni V*ſem* opponit de HAEN *d*), MORTONUS *e*), alii plerique cordatiores. Verum niſi ſuppoſita hæc ſanguinis vaſorumque nimis diſtentorum vitia peccent; ex ſupra dictis §. III. n. II. liquet, cum ipſo ſanguine motum in minoribus vaſis imminui, languere, quæ inde pendent functiones; ſe- & excretiones variis turbantur modis, per-

y) HALLER. *Comm. Gött.* T. IV. p. 323. REMUS *Exp. circa circul. ſanguin.* §. XXVIII. Exp. X.
z) De SAUVAGES *de infl.* §. 101.
a) *Comm. Gött.* l. c. p. 324.
b) BELLINUS *de miſſ. ſanguin.* prop. 5.
c) BOERHAAVE l. c.
d) *De* HAEN *rat. med.* P. II. p. 53.
e) MORTONUS *de acut. grav.* p. 142.

perſpiratio interturbatur, atque corpus redditur fluxionibus catarrhoſis obnoxium: Inde & illud pendet phœnomenon corporis a Vſne pondere creſcentis, quod refert TISSOT *f*) it. UNZERUS *g*).

Xmo. *Revellit.* Triplex nimirum V*ſio* quoad medici ſaltem intentionem ſtatuitur a VV*bus*. 1) *Evacuatoria* ad minuendam ſanguinis molem & ad ventilandum ſ. a preſſione vaſorum liberandum ſanguinem: Talis dicitur, quatenus eadem proportione imminuitur moles ſanguinis in vaſis omnibus tum vulnuſculo proximis, tum ab ipſo diſſitis *h*). *Revulſoria* vocatur, ſi vaſa a vulnuſculo remota accipiunt quantitatem ſanguinis in minore ratione, quam vaſa vulnuſculo proxima ſub eadem diametro. *Derivatoria* vero nuncupatur, quatenus vulnuſculo proxima l. reſpondentia majorem accipiunt ſanguinis copiam, quam remota, licet ejusdem diametri. Quamquam vero hæc doctrina a VV*bus* jam, circulationis ignaris, ortum duxerit; qua, cum ſanguinem in una eademque vena, ſurſum deorſumque, ultro citroque moveri poſſe opinarentur, venam remotam incidi præcipiebant; qua ſecta, credebant ſanguinem a parte adfecta retrahi, averti & revelli; inciſa vero proxima, in locum adfectum retrahi illum & augeri *i*). Quam doctrinam recentiori ævo revocavit quaſi, multumque mathematicis etiam rationibus ornavit BELLINUS *k*): ſed multum ab aliis in controverſiam vocata, variisque ac ſolidis argumentis impugnata fuit ab OEDERO *l*), aliisque. Multa ſunt, quæ VVrum ſententiæ patrocinantur, eandemque fere certam reddunt, clar. Virorum momenta, atque experimenta in animalibus inſtituta. Atque adparet imprimis, omnem V*ſem*, quocunque loco celebratam, triplici hoc munere fungi, ſ. ſimul eſſe evacuatoriam, derivatoriam, revulſoriam, reſpectu

f) TISSOT *avis au peuple* §. 410.
g) UNZER. *der Artz.* P. X. p. 157.
h) SAUVAGES *Pathol. method.* p. 129.
i) PLACENTINI *Conf. comm. de reb. in ſc. nat.* Vol. VII. p. 166.
k) BELLINUS *de miſſione ſang.* p. 122.
l) OEDER. *de derivat. & revulſione.*

ctu nim. diverſorum vaſorum, in quæ major l. minor ſanguinis influxus conciliatur: ratio in eo maxime fundatur; dum ſanguis intra cava contentus, undique preſſus, & a corde per totum corpus diffuſus, ſi modo apertura in quacunque parte fiat, ita, ut reſiſtentia ejus motui progreſſivo dematur, quæ a vaſorum plenitudine, figura & tenacitate inprimis pendet, majori copia & impetu, qua data porta, ruet, & dein in vaſa, huic proxime poſita magis, quam in ea, quæ longius abſunt, determinabitur: hinc impetus & copia ſanguinis, ad omnes partes fluens erit reciproca, uti diſtantia earum a vaſe aperto, ſ. minor, quo longius diſtant a vaſe aperto: ſi igitur quantitas major, quam quæ ſanitati conveniat, in vaſis quibusvis contineatur, & ſanguis ex vaſis, ab iis longe diſtantibus, detrahatur, quantitas in ea, ubi accumulatio fit, fluens, multo minor erit: hinc ſanguis dato tempore majori quantitate in hanc corporis partem determinabitur. Hæc demonſtrationes BELLINIANAS ſequuntur: inde repetunt, quod ſæpe ab inciſa ſaphena illico liberetur caput: quod arteriæ, venæ inciſæ ramis continuæ, nunc evacuatæ, directe mox ex iliacis, adeoque ex aorta, recta fere trahunt ſanguinem: unde majori tunc copia cor ſanguinem projicit in aortam deſcendentem, quam in carotides; hæ autem nunc minus infarctæ, facilius humores ſuos reddunt venis, & forte partem in aortam deſcendentem repellunt: ſic vaſa namque nunc liberiora facile excutiunt inhærentem molem l. propria vi contractili vaſis l. ſanguis accumulatus a tergo nunc minus premetur, denſitas ejus minuetur, rareſcet, & ſponte reſolvetur: ex eadem ratione ac fundamento venas, a parte affecta remotiores, revulſionis ſcopo ſecant, uti in pleuritide in brachio oppoſito, parteque ſemper parti dolenti oppoſita, V*ſem* inſtituendam docet BELLINUS it. PITTCARNE *m*) alii plurimi elapſis ſæculis, quos & hodie ſequuntur complures.

Revulſionis ac derivationis vim revera obtinere, multa ſunt, quæ evidenter probant: Experimentis, quæ naturam

 ſem-

m) PITTCARNE *Elem. med. mathem.* p. 70. 71.

ſemper immediate docent, rem proſecutus eſt HALLERUS *n*): experimentis in ranis inſtitutis, ſecta vena, ſub microſcopio vidit, incredibili rapiditate ſanguinem venoſum ſe in inciſæ venæ vulnus, aut, ſi cor reſecuerit, in præciſos V. C. fines conjeciſſe *o*), contra legitimum iter ſanguinem undique ab omnibus venis, in locum laxatum, quocunque ſub angulo apertis, aut per alios ramos cum eo conſentientibus, in vulnus abreptum fuiſſe, maximoque cum impetu de rima venæ effluxiſſe: quæ ſimilia *Ant.* de HEYDE *p*) experimenta ſunt; it. REMUS *q*) hoc novæ per V. S. additæ velocitatis momentum pluribus experimentis demonſtrat. Per experimenta ergo certum, utique ad ſedem vulneris vicinarum venarum ſanguinem, nova cum celeritate confluere, & arterias, ad eundem artum ſanguinem ducentes, nova cum celeritate ſanguinem adducere *r*), atque adeo ab aliis remotioribus venis & arteriis ſanguinem ad ſedem vulneris abduci: quod revelli vocant, niſi valvulæ impediverint *s*). Similia LOWERI *t*) argumenta ſunt; comparatione fluvii utitur, qui in duos amnes aut rivulos diffuſus, in plano ſolo placidis & æquis paſſibus decurrit; ſi alter, dejecta ripa, qua prius continebatur, extra alveum præceps ruit, non ſolum fluentum ejus, quod ultra hoc apertum præcipitium pergit, ſed proximus amnis, quorum per diverſas foſſas rivulosque, quaſi tot anaſtomoſes, communicat, ſtatim ſubſidet, & in curſu ſuo retardatur; uterque ſcilicet amnis, faciliorem exitum nactus, quo magis libere poteſt, decurrit. Sola porro ſanguinis fluentis celeritate pro eo arg. utitur KRAUSE *u*); quæ inſigni ratione major, quam

n) HALLER. *Elem.* T. II. p. 328. 329. *Comm. A. R. Gött.* T. IV. pag. 322.

o) REMUS *Exp. circa circulat. ſanguin.* §. XXVIII.

p) de HEYDE *Obſ.* p. 2. 4. 5. 172.

q) REMUS l. c.

r) Et in arteriis motum p. V. S. accelerari, exp. probat. HALLER. *Opuſc. min.* T. I. p. 114.

s) HALLER. *Elem.* T. II. p. 329.

t) LOWERUS *de corde* p. 120. 121.

u) KRAUSE *de derivat. & revulſ.* §. X.

quam in integra cogitare poſſit; cui cordis certe contractio, ſanguinisque, qui a ventriculo cordis expelli ſolet, quantitas haud correſpondeat. Verum probe notandum, & in quo maxime a VV*bus* diſſentimus, hunc novæ velocitatis effectum ad remotiora l. remotiſſima vaſa extendi non poſſe: probe ita quidem Oederus *x*); ab omnibus arteriis aliquid averti ſanguinis, dum in V*ſectam* majori tum copia tum celeritate profluit, in omnibus adeo fieri revulſionem; in nulla, præter reſpondentem venæ ſectæ, fieri derivationem; ſed revulſio quidem illa, quo propior cordi arteria, eo in illa minor eſt; quo propior loco V*ſis*, eo in illa major *y*). Experimentis in canale ad ſimilitudinem ac directionem vaſorum noſtrorum conſtructo demonſtrat Senac; uti & mathematicis rationibus illuſtrat Oederus, derivationem, niſi in illa arteria, in qua minuta eſt reſiſtentia, in toto corpore nullam eſſe poſſe; revulſionem vero maximam in proximo illi arteriæ ramo futuram; quo longius a loco Vſ. receditur, magis magisque minorem, jamque in non magna diſtantia, ſenſibilem nullam eſſe poſſe *z*); ubi æquabilis omnino manet liquidi per vaſa circuitus: conſentit Hallerus *a*), derivationem & revulſionem non oportere ad nimis diſtantia vaſa extendi, quæ utique parum ab ea quidem cauſa patiantur. Differimus adeo a VV*bus*, quod illi V*ſem* derivatoriam in loco inſtituerint, parti adfectæ vicino, revulſoriam in oppoſito ac remotiore: nos optimam revulſionem credimus & experimentis probamus, in loco adfectæ parti quam proximo, ſ. e vena arteriæ contermina, in qua impeditior eſt ſanguinis ad venam tranſitus: v. g. in pleuritide recte ſecuri omnium controverſiarum,

x) Oederus l. c. §. XV. n. 76.

y) Rationem a debilitato corde imminutoque motus circulatorii vigore, ac celeritate in reliquis vaſis, quæ facto vulnere, in ea ratione augetur in ſecta vena, qua reſiſtentia imminuitur, repetunt Göttingenses, dum Nicolai ſententiam in eo arg. diverſam refellunt. *Gött. Anz.* ao. 1749. p. 246.

z) Oeder. l. c. §. XX.

a) Haller. *Elem.* T. II. p. 330. it. *Comm. Gött.* T. IV. p. 325.

e brachio adfecti lateris, l. e jugularibus externis *b*) ejusdem lateris revulſionem facimus; cujus ratio in venæ *αζυγȣ* in concurſu ſubclaviarum & jugularium inſertione poni videtur; quæ vena reſpondet arteriis hic inflammatis intercoſtalibus; propius hic detrahere non licet & præſertim Mediana commoda etiam eſt ob venas a thoracicis externis, humerariis, & per conſequens ab axillari vena in muſculos thoracis externos dimiſſis. Hujus V*ſis* in adfecto latere inſtitutæ utilitatem certis experimentis demonſtrat Trillerus *c*), quotidiana imo experientia; evidentem Werlhoffii obſervationem recitat Buchnerus *d*): Eadem ratione in morbis capitis cucurbitulas occipiti optimo cum effectu adplicat Waltherus *e*): Halesius loco parti adfectæ proximo V*ſem* inſtituendam jubet probatque *f*): Quo in genere idem Naturæ conſilium conatusque videmus, queis vaſis encephali nimio ſanguine turgidis inflammatisque, in phrenitide aliisque capitis morbis, proxima in naribus vaſa aperiendo ſuccurrit. Eadem certe ratio eſt, qua in morbis hæmorrhoidalibus l. queiscunque V. Port. vitiis, V*ſem* minus convenientem, potiorem varicum hæmorrhoidalium inciſionem l. hirudines adplicandas ſuadet Ludwig. *g*). Verum & oportet non diffiteri cum Hallero l. c. continuo, poſtquam vena iterum deligata fuerit,

b) V. ſectionem V. J. ab ipſo corde, ab aure dextra, ab arteria pulmonali, ſanguinem revocare poſſe, certius a cerebro, adnotat Haller. *Comm. A. R. G.* T. IV. p. 524.

c) Trillerus *de Pleuritide.*

d) Buchner. *de V. S. in peripneum.* Vol. II. Haller. *Pr.* pag. 271.

e) Walther. *de ſcarif. occipit.* §. XII. cucurbitulas retro aures & occipiti adplicatas in mania efficaciſſimas, inanem vero V*ſem* in pede, quin nocivam potius; in apoplexia V. ſectionem felicem; in arthritide venæ in loco adfectæ ſectæ efficaciam teſtatur Vogel. uti ejus obſ. refert Lentin *de prærogat. V. S. in partibus laborantibus.*

f) Hales. *Hæmaſt.* Exp. 22. §. 22. P. Alpinus *de præſag. vita & morte.* p. 445.

g) Ludwig. *Adv. pr.* T. I. p. 177.

rit, hanc l. derivationis l. revulſionis efficaciam ceſſare; quæ nimirum a nova illa ſanguinis velocitate, per factum vulnus conciliata, adquiritur; quæ nunc deligato vulnere, & æquabili ſanguinis circuitu reſtituto, ceſſat *h*): adparet quoque, quanti interſit, ut lato vulnere inſtituatur V*ſio*, atque ſanguis majori ſaltu profluat, majori nimirum cum velocitate, inſigniorem illam faciat revulſionis potentiam: Ita ægrum pleuriticum V*ſe* magis levari, ſi ſanguis cum ſaltu profluat, teſtatur Sydenham *i*); ſaltum efficaciorem Valcarengi *k*) habet.

XI*mo*. *Fibras ſolidas ac vaſa relaxat;* dum & ſubtracto cum ſanguine ſtimulo ſtimulique modo, cordis arteriarumque contractio imminuitur *l*); & imminuta ſanguinis viriumque arterioſarum preſſione attrituque, aquoſi liquidi prævalet proportio (§. V. n. I.), denſitate ſanguinis in ratione minutæ preſſionis in majus ſpatium rareſcente (§. V. n. V.); glutinis adeo laxiore & aquoſiore indole laxius cohærent elementa ſolida (§. III. n. IV.): ab utrisque his ſolidorum fluidorumque mutationibus vis corporis minuetur, quæ eſt in ratione compoſita ſtricturæ fibrarum & fluidorum denſitatis. Probe hinc inter remedia nimiæ rigiditatis V*ſio* a Schreibero *ll*) refertur: laxitatem partium ſolidarum induci, notat Tissot *m*): proclivitas certe in ſomnum, a V*ſne* familiaris, relaxati nervoſi ſyſtematis ſpirituumque influxus minus vegeti, evidens phœnomenon eſt, ab imminutis cordis viribus, ſanguinem ver-

h) Clauſo vulnere omnia in æquabilem naturalemque celeritatem rediiſſe, in ranis vidit Remus l. c. Exp. VII. Haller. *Comm. Gött.* T. IV. p. 329. revulſionis vires nullas eſſe, niſi fluente ſanguine, recte ſtatuit Ramazini *conſt. epidem. Mutinenſi*. op. Sydenham. T. II. p. 34.

i) Sydenham. p. 334.

k) Valcarengi *Med. rat.* P. I. p. 82. 83.

l) Haller. l. c. p. 330.

ll) Schreiber. *Anweiſung zur Cur.* p. 3.

m) Tissot *de febr. bil.* p. 123.

verſus encephalon pellentibus *n*): hoc modo hominis fortiſſimi & robuſtiſſimi temperiem mutare licet in debilem & effœminatam: nonne enim, ſi ſanguinem ſubducendo, preſſionem minuo, idem eſt, ac ſi eadem manente copia, vaſa reddantur laxiora; quæ laxitas certe in debilibus & fœminis minus denſi ſ. rareſcentis ſanguinis ſola cauſa: Atque illud certe docet phœnomenon, quo obeſitati, quæ ſtatum partium ſolidarum laxiorem refert, maxime conferre *Vſem* conſtat: Uti non tam Anglorum in vitulis, referente LYSTERO, crebra obſervatione conſtitit, quos crebra parcaque *Vſne* obeſiſſimos reddere norunt *o*): quam ipſos homines hac medendi methodo, ſalva viſcerum integritate, obeſitate creſcere, frequens obſervatio docet *p*); obſervavit HEUERMANN *q*) it. TISSOT *r*), ac SWIETENIUS *s*) fœminam deſcribit a crebra *Vſe* obeſiſſimam factam, ac paucorum menſium ſpatio 150 ℔. pondere auctam; continuo vero, turgente renato ſanguine, novaque *Vſis* neceſſitate, demum hydropicam: in obeſioribus, qui id ſibi datum præ reliquis a *Vſe* præſidium credunt, triſtis SCHWENKII *t*) prognoſis notanda; qua iis ab hæmorrhagiis l. frequenti Venæ ſectione hydropem, apoplexiam & mortem creari, l. morbos chronicos produci graviores, refert: Ita ſub laxata partium ſolidarum vaſorumque compage, imminutis cordis vaſorumque viribus, placido humorum circulantium motu, oleoſæ chyli particulæ nec adſimilantur ſatis, atque in ſpecificam liquidorum humanorum denſitatem compinguntur,

nec

n) HEUERMANN. *Phyſ.* T. III. p. 214. ad vires reparandas atque ſpirituum ſecretionem permittit ſomnum vena ſectis *chir.* T. III. p. 270. ſomnum hunc licet VV*res* haud conceſſerint, RR*es* imbecillis concedunt. WALBAUM Vol. HALLER. *Chir.* V. p. 501. 513.

o) HALLER. *Elem.* T. I. p. 40. UNZER *Artz.* P. III. p. 206.

p) MORTONUS *Phthiſiol.* p. 6.

q) HEUERMANN. *Chir.* T. III. p. 286.

r) TISSOT *Avis au peuple* §. 420.

s) SWIETENIUS T. I. p. 155.

t) SCHWENKE *Hæmatol.* p. 23.

nec excernuntur, ſed in celluloſam, ubique diſpoſitam telam, in illud corporis augmentum redundant: ita demum ea methodo in vitulis ſanguinem imminui conſtitit *u*), ut totus in maſſam chyloſam converſus videretur: quod idem in hominibus, clar. Virorum obſervatis, reſpondet; dum certo fere Medicorum canone conſtat, in obeſis minus omnino ſanguinis eſſe; ut quo plus in corpore adipis, eo minor ſanguinis ſit portio, quæ ad rationem novi auctarii ponderis minime creſcat, uti HALLERUS *v*) adnotat, it. SCHWENKE *x*), HALESIUS *y*), UNZERUS *z*), LOESECKE *a*) aliique: tum quod in ratione ſanguinis vires adſimilationis vigeant, quæ adipem haud ſinunt, tanquam liquidum haud coctum ſatis, accumulari; tum quod turgente tela celluloſa, compreſſa vaſa, adipeque ſepulta, ſanguini locum haud concedant. Evidentia hujus laxitatis exempla refert TISSOT *b*) in puellis pluribus, quas, angina per repetitam phlebotomen curata, in chloroſin citiſſime præcipitatas obſervavit: in acutis etiam V*ſis* abuſu id effectum adnotat, ut ſub remiſſione quidem phlogiſticorum ſymptomatum, ſed crudis remanentibus humoribus & atonis fibris, pertinax induceretur cachexia. Oedema lethale pedum a febre acuta, propriumque in V*ſe* in fine febris facta, errorem accuſat medicus *c*), cujus ſinceritatis exempla, licet rariſſima, utiliſſima tamen in re medica optamus frequentiora. Ex quibus adparet,

X*IImo. Omnem* V*ſem debilitare*, ſubtractis cordis arteriarumque, ipſius ſecretionis nervoſæ (§. III. n. II.), quæ has actiones animat, viribus, imminutis coctionum ſubſidiis (§. IV.); niſi caſum plethoræ excipiamus, qua nimia mole movendi liquidi

u) UNZER. l. c.
v) HALLER. *Elem.* T. II. p. 6.
x) SCHWENKE *Hæmatol.* p. 38. 102.
y) HALES. l. c. *Exp.* 4. §. 6.
z) UNZER. l. c. P. III. p. 106.
a) LOESECKE *Ther. ſpec.* p. 57.
b) TISSOT *de febr. bil.* p. 123. 128.
c) *Prodrom. act. Haffn.* p. 3.

quidi cordis vires ſuppreſſæ, ea per V. S. minuta, eriguntur, ſ. liberiores evadunt (§. V. n. II.): pendent inde omnes debilitatis effectus, ac pleno toties fonte propullulant. Cordis certe debilitati evidentia toties phœnomena aut comitantur, aut inſequuntur *Vſem;* pallor, incipiens deliquium, pulſuum immutatus vigor l. plane evaneſcens: ut inter primarios omnino *Vſis* effectus cordis hæc debilitas computari debeat; atque quod in arteriarum ſectione vidit HALLER. *d*) primos paucosque ſaltem ſanguinis ſaltus altos fuiſſe, unde continuo cum minori arcu impetus debilitaretur, manifeſto cordis debilioris argumento; eadem certe a ſubtracta per venas ſanguinis copia, injuria eſt (conf. §. V. n. IV.). Irritabilitatem atque nervoſi generis ataxiam gigni promoverique, pluribus locis obſervat TISSOT hoc in argumento elegantiſſimus *e*). Quis enim non vidit poſt V. S. lypothymias, tremores, ſpaſmos flatulentos, deliria, febres, convulſiones: in pluribus puellis inepte miſſus ſanguis ſcopo medendi hypothymiis, aut ſuffocationibus hyſtericis, veros horrendosque adduxit motus convulſivos: convulſionis inde, per 7. dies vix ſuperandæ, exemplum addit: uſu repetito *Vſis,* inferius addit, firmiores ſenſim atteruntur valetudines; quid debiles, qui non frequentiorem habent cauſam, quam defectum elaborati ſanguinis? ſenſim augetur debilitas, peſſumdatur digeſtio *f*), præpeditur tranſpiratio, generatur cacochymia, nervorum morbi ingenerantur, catarrhorum adfluit caterva *g*) ſuccreſcunt obſtructiones *h*), innumerique alii ex his tanquam e trunco progerminant morbi: Dari adnotat HILDANUS, qui etiamſi plethorici & *Vſi* adſueti,

d) HALLER. *Comm. A. R. Gött.* T. IV. p. 333.

e) TISSOT *de febr. bil.* p. 123. atque inter præcipuas adfectuum nervoſorum cauſas refertur a WHYTT l. c. p. 84. 138. variisque exemplis comprobatur. Malo hypochondriaco favere addit HOME *Princ. med.* p. 122.

f) FR. HOFFMANN. *Med. rat. ſyſt.* T. II. c. IX. §. IX.

g) Molliora corpora largiore *Vſne* catarrhalibus, rheumaticis adfectionibus obnoxia reddi, obſervat FR. HOFFMANN. l. c. c. IV. §. XXV. ſchol. IX. §. IX.

h) TISSOT *avis au peuple.* §. 420.

ſueti, ex modica tantum ſanguinis profuſione, ventriculum mox rebellem, adpetitum proſtratum ſentiunt; cardialgiam, epilepſiam, pulſuum miram vacillationem a V. S. adnotat Hildanus *i*). In ipſis gravidis, quas absque repetita etiam V*ſe* relinquere, ignominioſum fere medico noſtris in oris ſtatuitur, debilitatem ab hac cauſa in ipſos infantes propagari, ut inde debiles, parvuli, pallidique gignantur, pluribus oſtendit Thebesius *k*). Summæ in cauſa venerea a V. S. debilitatis phœnomena mortemque ipſam deſcribit van der Monde *l*). Alia ſunt hujus debilitatis, obſervationibus illuſtrata argumenta: amauroſin a V*ſe* obſervat Oehme *m*) it. Lanzonus *n*) ex intempeſtiva & iterata V*ſe* in alvi fluxu adoleſcenti cœcitatem illatam obſervat; miram memoriæ vacillationem a V*ſe* obſervatam refert Kloeckhoff *o*) it. Gaubius *p*): loquelæ, memoriæ, rationis imbecillitatem in ſexagenaria, ſed vegeta muliere Rommelius *q*); paralyticam adfectionem a V. S. in colica Wepferus *r*): Notatu dignum huc omnino ipſius Hippocratis *ſ*) exemplum, mortis in viro Halicarnaſſeo quinquagenario, auris capitisque dolore per hyemem vexato, a V*ſe*, indeque ſecuta phreneſi, inductæ pertinet; ſuppurationis, ut vocat, ſ. coctionis inde turbatæ rationem ipſe addit, quam ſupra §. IV. pluribus oſtendimus. Atque certe, ſi recte attenderis, manifeſtum erit, eos, qui frequentioribus V*ſbus* debilitantur, viribus morbo & V*ſe* exhauſtis, non modo convaleſcere lentius, ſed & præſertim, ubi

 auram

i) Hildanus cent. IV. obſ. 22. ſævos ventriculi ſpaſmos cum ſenſu frigoris, zingiberis cum ſpir. vini uſu haud excutiendi, a largiore V*ſne* refert Whytt l. c. p. 139.
k) *Nov. Act. N. C.* T. I. obſ. 15.
l) Van der Monde T. VI. p. 203.
m) Oehme *de Amauroſi.* §. IX.
n) *Eph. N. C. dec. A.* 7. obſ. 70.
o) Kloeckhoff. *de morb. animi.* p. 36.
p) Gaubius *ſerm. acad.* I. p. 112.
q) *Eph. N. C. A.* 5. Dec. II. obſ. 140.
r) *Eph. cit.* Dec. I. A. II. obſ. 39.
ſ) Hippocr. *epid.* VII. *text.* 122.

auram protinus frigidiorem admittunt, febres catarrhales cum diuturna tuſſi, ac intermittentes incurrere, teſtatur Adolphi *ss*), additque a modica etiam V*ſe*, morbo licet ſuperato, diutius male habere, ac difficilius convaleſcere. Quos debilitatis effectus præcipue in Noſocomiis Gallicis, quæ omni evacuationum genere, atque potiſſimum V*ſe* abundant, clari viri adnotant; ſumme a morbis, ſi bonitate naturæ emerſerint, emaciatos languentiſſimosque, l. brevi hecticos, & ob tonum partium viſcerumque dejectum, tumoribus pedum, cachexia, ictero, quartana l. hydrope mactatos *t*): idem teſtatur Tissot *u*); Scrincus *v*) methodum hanc exitioſam, in febre caſtrenſi Gallorum, copioſoque funere infamem exagitat. Atque effectus hi licet in corporibus robuſtis plethoricisque minus perſpicui ſint, atque in his longius ſæpe ſine detrimento inſigni toleretur V*ſio;* tandem tamen, quod ſolida debilia laxaque reddat, plethoram a debilitate generari, adnotat Ludwigius *w*), & ita naturalem ſanguinis mixtionem turbari, cum cruor parti ſeroſæ non æquabiliter jungatur, hinc ſecretionis & nutritionis negotium lædi, & ſimili ratione vigorem in motibus elaſticis & vitalibus deſtrui. Pari ratione, ubi etiam maſſa ſanguinea reſpectu quantitatis & qualitatis modum ſervat, & debite conſtituta eſt, ſanitatis integritatem a V*ſe* corrumpi, teſtatur Buchnerus *x*), atque illos redarguit temeritatis, qui ſola ex conſuetudine ſanguinem aliquoties per annum mittunt. Conſentit Fr. Hoffmannus *y*), in ſanguine, inquit, niſi exundat, virium latet theſaurus, qui, ſi ſubtrahitur, minima vaſcula concidunt, & anguſtantur, unde & utilium ſuccorum ſecretio & inutilium excretio imminuitur.

ss) Adolohi *diſſ. phyſ. med.* p. 954.
t) Autophta teſtatur Schlegel. ſub præſ. Heisteri de V*ſis* abuſu apud Gallos §. 37.
u) Tissot l. c. p. 130.
v) Scrincus *de febre caſtrenſi maligna Gall.* Vol. V. Haller. *Pr.* p. 391.
w) Ludwig. *Pathol.* §. 1047.
x) Buchner. *de V. S. in peripn.* Vol. II. Haller. *Pr.* p. 266.
y) Fr. Hoffmannus *Med. rat.* T. IV. P. V. C. III.

tur. Omni hactenus dicta ratione, homines crebra ſanguinis miſſione febri concipiendæ aptiores reddi, recte WILLISIUS contendit z).

§. VI.

Ex his indicationes generales Vſis deducuntur, ac primo in plethora examinantur.

Atque adeo in hoc medendi genere, commodis, ſed & noxis, tam gravibus ſcatente, cujus etiam abuſus tam copioſos in vulgo ſibi Patronos vendicat, quantis cautelis nobis verſandum ſit, adgnoſcimus; ut verum uſum genuinasque indicationes eruamus; ſed eas certe nullas alias, quam ab ipſis V*ſis* effectibus tum primariis, tum ſecundariis repetere licet, ejusque nimirum tunc uſum ſtatui debere: ubi debilitandum (§. V. n. XII.); ubi partes ſolidæ relaxandæ (§. V. n. XI.); ubi ſolvenda liquida (§. C. n. VI. VII.) ubi tum copia ſanguinis, tum motus imminuendus (§. c. I. II. IV.) ubi attritus, æſtus, ac febrilis impetus moderandus (§. c. n. III. IV.) ubi obſtructiones expediendæ (§. c. n. VIII.) ubi demum revellendum derivandumque liquidum (§. c. n. X.); quos tamen effectus omnes ſimul ſemperque attentius conſiderari oporteat. Atque humanæ calamitatis ambitum, ſi attentius circumſpicimus.

Prima quidem *Plethora* occurrit, quam *ad vaſa* vocant; quæ dum abundantia ſanguinis, læſaque diametrorum vaſculoſi ſyſtematis, liquidorumque proportione fundatur, primam V*ſis* indicationem facere ſolet; qua copia ſanguinis imminuitur, cordis vaſorumque vires redduntur liberiores, ſecretionum inſtaurantur officia, motusque per vaſa minora ſuppreſſus revocatur: Quanquam vero plethoræ effectibus, maxime dum majori motu, aut rarefactione, quacunque cauſa adplicata, agitatur, commoveturque, medelam adferat V*ſio:* Adparet certe ſimul, adeo non attingi plethoræ cauſas, tum vitæ mollioris, ſedentariæ, victusque lauti copioſique genere, tum

 ſom-

z) Conf. ALLEN *Synopſ. pr.* p. 8.

ſomno copioſo, tum viſcerum chylopœorum robore, partium ſolidarum, vaſorumque interim comitante quadam laxitate, atque toties arcana quadam corporis fabrica fundatas, neque adeo proprie plethoræ mederi *tz*): ut iterato, ut ſolet, adminiſtrata, plethoræ augmento faveat; dum majori ſolidis laxitate inducta (§. V. n. XI.) ſpatium copioſiori ſanguini ſuppetit, ac majori ſenſim debilitate (§. c. n. XII.) minus difflatur liquidi copia *a*): Hominum illorum exemplis confirmat Switenius *b*); qui hæmorrhagiis obnoxii, brevi ab iis tempore, nova copia turgent, ut l. nova oriatur hæmorrhagia, uti hæmorrhoidum l. narium hæmorrhagiæ toties exemplo conſtat, l. nova ab effectibus V*ſio* poſtuletur: donec fracto ſenſim corporis robore, plethora a debilitate, ſ. ad vires generetur potius *c*); quæ ſanguinem etiam paucum, laxatis vaſorum viribus, haud ferat: ſed & ſenſim alii a laxitate, ipſaque humorum nimia ſolutione aquoſa, morbi ingruunt, quos ſupra §. IV. diximus.

Sed *Plethoræ ſpuriæ* genera majoribus cautelis indigent; quæ toties cum vera plethora confunduntur, tum quam *a debilitate* ſ. ad vires mox dixi, tum *obeſa*, cum bono corporis, turgenteque habitu conjuncta, tum *ad volumen* Gaubio dicta *d*) ſ. a ſanguine rareſcibili, tum *cacochymica;* quæ ſimilibus ſæpe, ac vera plethora, phœnomenis, ac ſymptomatibus flagrant, idemque in V*ſe* remedium potiſſimum hiſce in caſibus familiare exigunt. Sed comparatis ſedulo ſupradictis (§. V.) V*ſis* effectibus facile adparet, tandem hæc, auctis horum vitiorum cauſis, increſcere ſymptomata, viresque corporis hos in effectus magis tandem labefactari; niſi aptiore medendi ratione ſuccurreris. Nocivam adeo plethoræ ſpuriæ V*ſem* adpellat Loesecke *e*): in plethora a debilitate magis ſæpe nocivam,

tz) De eo arg. probe agit Unzerus l. c. P. XI. p. 386.
a) Plures clar. virorum obſ. adducit Haller. *Elem.* T. II. p. 142.
b) Switenius T. I. p. 154. 159.
c) Ludwig. *Inſt. pathol.* §. 1047. Gaubius *Pathol.* §. 391.
d) Gaubius l. c. §. 390.
e) Loeseke *Ther. ſpec.* p. 57.

civam, quam proficuam oſtendit Ludwigius *f*): obeſam augeri, ſupra pluribus dictum (§. V. n. XI.) pertinetque huc illa Celsi *g*) regula: intereſt, inquit, inter valens corpus & obeſum, inter tenue & infirmum; tenuioribus magis ſanguis, plenioribus magis caro abundat: facilius itaque illi detractionem ejusmodi (per V*ſem*) ſuſtinent; celeriusque ea, qui nimis eſt pinguis, adfligitur. Quæ a facili rarefactione eſt, atque calore tum atmoſphærico, tum a cibis, potibus, foco, balneoque, tum & internis cauſis per febrem *h*), animi pathemata, aucto concitata, auctiore volumine molem veluti auctam mentitur; dum vaſorum debilitate, aucta ſolidorum irritabilitate, ipſaque ſanguinis diſcraſia, aut liquatæ pinguedinis, uti Gaubius accuſat *i*), quæ calore valde expanditur, copia in ſanguinem recepta, fovetur; adeo parvum l. nullum in V*ſe* remedium habet: ut potius inde increſcat indies, aucta humorum tenuitate (§. V. n. VII.) ac rarefactione (§. c. n. VI.), atque ſolidorum irritabilitate in delicatiorem ſenſum evecta (§. c. n. XII.). Quæ perpetuæ profecto his in caſibus cautelæ ſunt, ut vix non omnem V*ſem* contraindicent; niſi illam quidem exceptionem fecerit nimia movendorum moles, cum debilitate cordis vaſorumque juncta; quæ rupturam debilium vaſorum, gravioraque mala, accedente valido motu, minetur; quibus parva cautaque ſuccurrere V*ſio*, molem levando, poteſt, ſed ut adparet, indicationis potius palliativæ genere: quod idem Switenii Conſilium eſt *k*), ut etiam in pallida virgine, ſub valida febre accedente, horumque malorum metu conjuncto, V*ſem* parcam ſuadeat: idemque ſentit Ludwigius *l*), imprimis ſi impetus humorum, ex variis cauſis incitatus, hæmorrhagiis nimiis anſam præbet. Sed & ex dictis ad-

f) Ludwig. *Inſt. Therap.* §. 1413.
g) Celsus L. II. C. X.
h) Plethoram hinc febrilem adpellat Ludwigius *de plethoræ differentiis.* §. XXIII.
i) Gaubius l. c. §. 390.
k) Switen. T. II. p. 310.
l) Ludwigius *Inſt. Therap.* §. 1413.

adparet, continuato hoc medelæ genere, omnia ſenſim in pejus perverti, atque fragiliſſimam toties quorundam valetudinem huic imprimis remedio, cui omnes fere ſalutis ſuperſtitis reliquias avide deferunt, deberi. In apoplexia pituitoſa ſeroſaque, quæ toties dictis ſanguinis, vaſorumque vitiis, aut per univerſum corpus diffuſis, aut potiſſimum encephali vaſa obſidentibus naſcitur, l. curanda, l. imminente præcavenda, nocivam V*ſem* iisdem rationibus declarant celeb. Viri Swieten. *ll*), Tissot *m*), Wepferus *n*) & quod mireris, inter gallos Lietaud *o*); licet ipſo in paroxiſmo ad deplendam vaſorum plenitudinem ac preſſionem quamcunque imminuendam, parca licet copia ſuadeatur a Swietenio *p*) ipſoque Wepfero *q*); qui per accidens potius, quam per ſe prodeſſe V*ſem* eo in caſu declarat. Eadem lethargi ratio eſt, atque potiſſimum peripneumoniæ nothæ, quæ toties ſenes noſtros toroſos, atque habitu corporis pleniore, ſub bona valetudinis ſpecie turgidos rapit; ubi inter media ſuffocationis imminentis pericula, V*ſem* damnat Tissot *r*), nocivam declarat Huxham *s*), nonniſi ſummis cum cautelis, ac parca copia celebrandam admittit *t*) it. Ellerus *u*), Geislerus *x*), Lietaud raro conducere *y*), it. Brookes *z*) aliique celeb. Viri contendunt; ut onere quidem congeſti in pulmonibus liquidi leventur vaſa; ne vero ſanguinis rubri portione imminuta, vires cordis vaſorumque in diſpellendis hiſce obſtaculis præcipuæ, magis fatiſcant, ipſaque magis laxetur ad liquida pleniori ſinu recipienda vitalis machina. §.VII.

ll) Swietenius T. II. p. 299. 300.
m) Tissot *de variol. apopl.* p. 124.
n) Wepferus *de apoplex.* p. 218.
o) Lietaud *Syn. pr.* P. I. p. 133.
p) Swieten. l. c. p. 303. 304.
q) Wepferus l. c.
r) Tissot *de febr. bil.* p. 153. it. *avis au peuple.* §. 260.
s) Huxham. *Op.* P. I. p. 317. P. II. p. 162. 302.
t) Huxham. l. c. P. II. p. 204.
u) Eller. *de cognoſc. & curand. morb.* p. 205.
x) Geisler. *de vomit. uſu.* Vol. VII. Haller. *Pract.* §. XI.
y) Lietaud l. c. T. I. p. 175.
z) Brookes *pract. Arzney-Gelahrtheit.* P. I. p. 467.

§. VII.

Indicationes Venæ ſectionis in morbis inflammatoriis examinantur.

Alterum ſummumque inter morborum genera caput, quod V*ſis* indicationes ſibi vendicet, in inflammatione ponitur; maxime quæ phlogiſtica ſanguinis denſitate, cum vaſorum non tam obſtipatione, quam ſanguinis in telas celluloſas effuſione naſcitur: Quod vitii genus cum ſumma cordis reſiſtentia, virium omnium ſumma irritatione & augmento, ſolidarum partium auctis ſtricturis conjungitur, omnesque illos V*ſis* effectus (§. V.) flagitat; queis ſub ſolidorum relaxatione *a*), liquidi denſi ſolutione, humorum minuta non tam, quam aliorſum revulſa mole, vitalis vaſorum vis ad excutiendos liquidi inhærentis ſtimulos, coquendos, criſique eliminandos ſufficiat. Inde ſummum in pleuritide, peripneumonia, phrenitide, alioque omni fere febrium inflammatoriarum genere, in V*ſe*, etiam repetita, remedium ponitur *b*); donec illa in ſanguine emiſſo cruſta imminui, l. certe inflammatoria ſymptomata, pro adfecta parte varia, emendari viſa fuerint: toties repetiit V*ſem* Kloeckhofius *c*), quoties angor l. oppreſſio pectoris a cauſa inflammatoria aut continuaret, aut recrudeſceret, l. novum quoddam ſymptoma inflammatorium urgeret, pulſu licet celeri debilique exiſtente: Idem ſentit Huxham *d*), ut medio etiam morbi decurſu celebrari hoc argumento debeat: uti octavo adhuc die in pleuritide V*ſis* ab Hippocrate *e*) inſtitutæ, exemplum extat: idemque ſentit de Haen *f*) it. alii celeb. Viri *ff*). Eadem ratio in medio vario-

a) Coctionem morbi ſemper comitatur ſolidorum relaxatio Kloeckhoff. *de febr. epid. Culenb.* p. 200. maxime in inflammationibus p. 217.

b) Hasenohrl. *hiſt. 3. morb.* p. 19. 24.

c) Kloeckhof. l. c. p. 45. 48. 157.

d) Huxham. l. c. P. II. p. 19.

e) Epid. III. L. III. æg. VIII. ed. Foes. p. 1104.

f) De Haen *rat. med.* P. I. p. 72.

ff) Kloeckhof. l. c. p. 127. Glass. *Comm. de febr.* p. 75. V*ſis* in petechiis 8vo die feliciter inſtitutæ exemplum habet

variolarum decurſu, atque febre ſecunda toties V*ſem* exigit, ingruente partium internarum inflammatione; uti exemplo SYDENHAMI g) TRALLES *h*), communique cordatiorum felicique praxi conſtat. Quanquam vero ea ſumma medendi regula ſit, ut latente hac humorum denſitate, quam etiam ex cauſis prægreſſis, frigore maxime, ſub tenſo robuſtoque fibrarum habitu ſuſpiceris, neceſſaria ſit V*ſio*; uti in febribus vernalibus inflammatoriis ſemper neceſſariam judicat PRINGLE *i*), neque catarrhos tuſſesque, acri frigore contractas, quod denſato ſanguine, latente toties pulmonum inflammatione, fiant, ſine V*ſe* absque periculo relinqui haud poſſe, declarat *k*): ita & frigus ſiccum, in variolis epidemicis, uti febrem magis inflammatoriam reddit, ita V*ſem* urget *l*): omnes morbos ſub aëre, diutius frigido ſiccoque, barometro alto, V*ſem* exigere in morbis inflammatoriis, variolas, morbillos, colicam, rheumatiſmum, febres aliquando intermittentes, probe HUXHAM *m*) contendit. Dantur nihilominus alia inflammationum genera, haud ea quidem ſanguinis aucta denſitate, ſed contrariis potius vitiis nata, cauſa nimirum putrida, aut acri tenui, humorum maſſæ, cum eorum potius ſolutione, immerſo: Pleuritides, peripneumoniæ teſtantur, potiſſimum illæ æſtivæ l. autumnales *n*), toties putrida primarum viarum ſuburra *o*), ali-

SYDENHAM. p. 480. it. de HAEN. l. c. P. IV. p. 202. Serius LENTIN. *obſ. faſcic. I.* Obſ. XX. HASENOHRL. l. c. p. 21.

g) SYDENHAM. p. 694.

h) TRALLES de inocul. p. 250. 251.

i) PRINGLE *de morb. caſtr.* p. 146.

k) PRINGLE l. c. p. 178. TISSOT *avis au peuple* §. 117.

l) HUXHAM. p. 33. P. II.

m) HUXHAM. P. I. p. 183. Cœlum econtra diu humidum, frigidumque venæ ſectioni adverſum adnotat FR. HOFFMANN. l. c. T. II. C. IX. §. IX. X.

n) Æſtivas magnam malignitatis ſuſpicionem alere conf. BRENDEL. *de pleurit. vernali & æſtiva.* §. VI. it. comm. de reb. in ſc. nat. & med. geſt. Vol. VII. p. 156.

o) Pleuritidis bilioſæ phænomena deſcribit TISSOT l. c. §. 255. in pleu-

aliquando verminoſa *p*) natæ: aut dum purpuram alunt, toties in peripheria l. criſi metaſtatica l. ſymptomatice effloreſcentem *q*); quæ ad genus potius eryſipelaceæ inflammationis, quam maxime malignam periculoſamque accuſat VALCARENGI *r*), pertinent, cum evidenti ſæpe ſanguinis ſolutione; uti pulmones in cadaveribus inventos molles, rubicundos, inflammatos adnotat *ſ*): indeque a ſanguine V*ſe* emiſſo floridiſſimo, cruſta phlogiſtica haud notato, malum omen repetunt celeb. Viri SWIETENIUS *t*), VALCARENGI *u*), BAGLIVIUS *x*) aliique: in peripneumonia ſanguinem diſſolutum obſervat MORGAGNE *y*), ut e loco ſcarificato ad mortem usque flueret *z*): Quod idem inflammationis diſcrimen in

 angi-

pleuritide maligna, adfecta ſimul viſcera abd. adnotat MORGAGNE *de ſed. & cauſ. morb.* Ep. XXI. n. 44. in peripneumonia maligna vomitus bilioſos virideſcentes, ſputa ſimilia comitari, obſervat VANDERMONDE T. III. p. 139. HUXHAM. *de febr.* p. 170. 190. vitium non tam in pulmonibus, quam inteſtinis obſervatum refert BONNETUS *Sep.* T. III. p. 194.

p) MORGAGNE l. c. Ep. XXI. n. 43. 46.

q) Pleuritidem ſæpe purpura tanquam criſi imperfecta ſolvi conf. BRENDEL. *de Term.* V*ſ. in acut.* §. IX. CAMERARIUS Vol. II. HALL. pr. p. 231. STÖRCK. *ann. med. II.* p. 61. 70. COLLIN. *ann. med. III.* p. 15. 21. 25. ALLIONIUS *de miliar.* p. 53. per puſtulas ichoroſas ſolutam pleuritidem obſervat HUXHAM. P. I. p. 200. quod idem de peripneumonia conſtat, ſub ejus larva toties latere purpuram, obſervat SALZMANN. Vol. V. HALL. *Pr.* p. 508. STÖRCK. *ann. med. I.* p. 44. HUXHAM. l. c. p. 333. 335.

r) VALCARENGI *med. ration.* p. 146.

ſ) VALCARENGI l. c. p. 145.

t) SWIETEN. T. III. p. 63.

u) VALCARENGI l. c. p. 76. 143.

x) BAGLIVIUS p. 546.

y) MORGAGNE l. c. Ep. XX. n. 17. 18. 19.

z) HUXHAM. P. II. p. 191. malas ſanguinis emiſſi conditiones refert, ſi floridior, tenuior, laxior, parum, l. nullum ſerum ſecernens, in putredinem pronus. P. I. p. 325. P. II. p. 168. 171.

angina *a*), phrenitide, frequenti illo febrium malignarum ſymptomate, aliisque inflammationum generibus obtinet: Quæ profecto uti contrariis, ac præſertim ſpaſticis viſcerum vitiis continentur, ita nullos facile V*ſis* effectus §. V. dictos ferunt, nec ullam illius indicationem faciunt; niſi comitans aliquando plethora, aut denſitas etiam phlogiſtica cum malignitate conjuncta, parcam eam exigat: in pleuritide billioſa nocivam adnotat TISSOT *b*); repetitam certo in pleuritide maligna nocere, inter Gallos etiam obſervant *c*), it. HUXHAM. *d*): in peripneumonia V*ſis* neceſſitatem, adparente cruſta indicari, ſed ſanguine tenui, valde rubro, fruſtraneam refert LUDWIGIUS *e*): in peripneumonia maligna per V*ſem* vires maxime deprimi, & in febrem nervoſam perverti, BROOKES obſervat *f*): in quovis febrium bilioſarum genere copioſas a V*ſbus* noxas repetunt clari viri *ff*); dum, qui in fluidorum ſolidorumque ſolutione ac relaxatione peſſimi hoc in genere effectus ſunt, ſtatui putredinoſo adeo vicini, conſpirantibus V*ſis* effectibus intenduntur, atque, quæ per globulos ſolidiores vis vitæ coquens (§. IV.) viſcerumque actiones ſuſtentans, viget, maxime deprimitur, ut per internarum partium gangrænas mali vis deſæviat liberius.

§. VIII.

Indicationes V*ſis in febre examinantur.*

Denſitas adeo ſanguinis aucta, uti auctis ſolidorum viribus, majorique tenſione & attritu naſcitur: ita debilitatem per

a) Anginam malignam cum univerſo ſanguine reſoluto deſcribant Medici Londinenſes *Bemerck. der Aerzten in London*. P. I. Art. 19. *Hamburg. Magazin*. Vol. XII. p. 470. 480. alibi copioſa exempla ſunt.
b) TISSOT *de febr. bil.* p. 130. 135.
c) Recueil Periodique T. III. P. III. Act. III. T. VII. P. IV. Act. VIII.
d) HUXHAM. P. II. p. 230.
e) LUDWIG. inſt. clin. §. 330.
f) BROOKES l. c. p. 456.
ff) TISSOT l. c. p. 120. 122. 123. 124. 148. GLASS. l. c. p. 115. VALCARENGI P. I. p. 41.

per V*ſem* inducendam, ſolidorum laxationem, liquidique ſolutionem recte profert, ac primariam facit V*ſis* indicationem, in omnibus igitur morbis convenientem, qui ab eo vitio aut imminent, aut nati aluntur, uti inflammatorii, rheumatici: Quæ eadem regula V*ſis* neceſſitatem ac cautelas in ipſis febribus dirigat, oportet. Namque ſola illa circulantium humorum aucta velocitas, quæ potiſſimum pulſuum celeritate præternaturali ſe prodit, quæque ab irritatis cordis arteriarumque contractionibus naſcitur, V*ſem* haud indicat, qua auctos vitæ motus deprimamus (§. V. n. IV.) *g*); cum his ipſis illa vis vitæ ad materiam morbi ſuperandam diſpellendamque agat, perinde, ac acrem, oculum illapſam particulam dolor, motus muſculorum palpebralium convulſivi, indeque liquidorum major adfluxus, ipſis machinæ ſubſidiis conſequuntur, quo acre inimicum eluatur *h*). Magnum certe prudentiæ medicæ momentum eſt, ut hoc motuum vitalium augmentum, an coctioni ſufficiens, aut cum metu deſtructionis vaſorum excedens, probe diſpiciatur: Hepatitidem levem, quæ ſæpe febres autumnales comitatur *i*), V*ſio* ita febrem imminuendo, aut extinguendo pervertit, ut reſolutionis loco ſcirrhus cum magna malorum chronicorum ſerie relinquatur *k*); quæ nullus facile prægreſſæ V*ſi* adſcribenda cogitat: Summum eſt, ut febris non nimis torpeſcat, nec augeatur nimis, ipſa SYDENHAMI *l*) regula, quam ſummi ſemper viri ſecuti ſunt *m*): Atque auctioris motus, qui temperationem poſtulet, ſi effectus conſideramus, illa ipſa denſitas inter primarios pertinet, quæ aucta vaſorum actione conciliata *n*), viſcerum infarctus inflammato-

g) *Eleganter hoc arg. pertractat* RAMAZINI *de conſtit. epid. mutin.* op. SYDENHAM. T. II. p. 37. 38.

h) KLOECKHOF. l. c. p. 209.

i) SWIETEN. T. III. p. 104.

k) SWIETEN. l. c. PLATTNER. *art. med.* §. 225.

l) SYDENHAM. p. 61.

m) SWIETEN. T. II. p. 76. 148. 152. TRALLES *de Op.* P. II. p. 79.

n) Naturam ſanguinis compactilem per Febrem augeri conf. HALLER.

matorios viſcerumque vitalium deſtructionem infert: Hoc loco certa quidem V*ſis* utilitas neceſſitasque conſiſtit. Qui reliqui febris effectus in ſalium evolutione, oleorum aucta acrimonia *o*), ipſius ſolutione pinguedinis *p*) obſervantur, alia medendi methodo egent, quam V*ſe*; quæ hos in effectus conſpirat, uti toties in malignis adparet: adeo in ipſis febribus V*ſis* indicationes ab ipſa plethora comitante, ipſaque denſitate phlogiſtica ſanguinis, inflammationis metum fovente, variisque ſymptomatibus inflammatoriis, ipſiusque adeo febris æſtusque gradu *q*), pro virium ſuperſtitum robore, atque habitu corporis ſtrictiore ac denſiore petuntur; namque obeſos craſſosque in genere, non tam bene, quam macros muſculoſosque ſanguinis miſſionem ferre, adnotat HUXHAM *r*): Pulſu vero nec duro, nec nimis pleno, V*ſem* haud neceſſariam, recte judicat COLLIN. *ſ*): Intempeſtivæ ſanguinis miſſionis ſuæ certe noxæ ſunt, ſupradictæ, in ipſis probæ coctionis criſeosque impedimentis: multis unica etiam V*ſe*, cum pulſus nec ſuppreſſus, nec naturali multo plenior fortiorque eſſet, vires ita dejectas obſervavit STOERCK. *t*), ut ſupervenientia exanthemata reme-

LER. l.c. p. 18. 43. ſerum in gelatinam mutari, HUXHAM. P.II. p. 44. SCHWENCKE l.c. p. 57. SAUVAGES *Noſol.* T.I. p. 231. Eadem ratio eſt, qua Febris vehemens inflammationem indeque pendentes effectus producit, SWIETEN. T.II. p. 150. FRACASSINI *Opuſc. Pathol.* p. 133. ſanguinem ita compingi, ut aliquando Polypoſus in corde reperiatur, vid. Comm. de reb. in ſc. nat. & med. geſt. Vol. VI. p. 627. cui mutationi ſubitæ a ſanatione viſa, mortis inſecutæ exemplum adſcribit STÖRCK. *ann. I.* p. 130. ſimile exemplum BONNETUS habet *ſep.* T. III. p. 181.

o) Salis volatilis proportionem per Febrem augeri, conf. HALLER. l. c. p. 116. 114. ſerum magis ſalſum fieri l. c. p. 133. in Febre alcaleſcere l. c. p. 88.

p) QUESNAY *Act. A. R. Ch.* T. I. p. 105. MONRO *Oſteol.* p. 31.

q) Quo major rigor horrorque in Febre, eo certiorem largioremque V*ſem* ſtatuit HUXHAM. P. II. p. 164.

r) HUXHAM. l. c. p. 163.

ſ) COLLIN. *ann. med.* p. 28. 88.

t) STÖRCK. *ann. med. I.* p. 3.

remediis ſtimulantibus, quibus alias opus non fuiſſet, pelli debuerint, ipſumque ægrum addit, ſuperato morbo, difficilius lentiusque convaluiſſe; cauſis adeo V*ſem* ſuadentibus, haud ſatis gravibus viſis, neglexit, ipſamque etiam plethoram, non admodum magnam, ſola antiphlogiſtica methodo leni catarcticà imminuit *u*).

§. IX.

Indicationes Venæ ſectionis in acri quocunque, etiam exanthematico examinantur.

Ex dictis præterea facile deducimus, ab acrimonia humorum nunquam V*ſem* indicari, ſive extus cum cibis potibusque, aut miaſmate, vaſis bibulis ſorpto, aut alia ratione introducta, ſive ipſis in corpore cauſis variis genita, evolutaque fuerit: namque nec corrigendo prodeſt, nec evacuando; atque licet ejusdem cum emiſſo ſanguine particulam evacuet, illos cæterum effectus inducit; queis noxæ flagrent evidentiores: Ita ſi absque febre quidem acre dominatur, uti in cacochymicis, ſcorbuticis, catarrhoſis, aut cute varia exanthematum ſpecie, ſcabioſa, purpuracea ſquallente, haud convenit V*ſio*; ut potiores, ab infirmato vaſorum coctionisque opere, vaſorum minorum officiis languentibus, noxas habeat, viresque illas turbet; quæ potiſſimum in acri emendando, l. per organa ſecretoria eliminando laborant, quarumque languore acrimonia illa in corpore invaluit: Ipſo certe ſanguine morbos arceri, non ſanguineos, recte ſtatuit Tissot *x*), atque quo plus vitalis hujus liquidi eſt, modo plethora abſit, eo rectius valet, vigetque contra inſultus aliorum morborum; Eo adeo in morborum genere recte V*ſem* vetat Tissot *y*): Eademque ratio eſt, qua V*ſio* febribus potius vernalibus, quam autumnalibus deſtinanda, judicante Huxhamo *z*); quarum illæ denſitate phlogiſtica, hæ acri bilioſo putridoque foveri plerum-

u) Störck. l. c. p. 15.
x) Tissot *de febre bil.* p. 121.
y) Tissot l. c. p. 153.
z) Huxham. P. I. p. 22. 23.

rumque ſolent. Febrium omnium, quæ acrimonia l. per univerſam humorum maſſam diffuſa, uti exanthematicæ, bilioſæ aliquando, ſæpe etiam dyſentericæ ſolent, l. ea certo loco infixa, aluntur, uti in cholera, dyſenteria, diarrhœa, therapiam eadem moderetur regula, neceſſe eſt; niſi aut comitans plethora, aut denſitas phlogiſtica, cum variarum partium inflammatione, plus minus evidente, exceptionem regulæ fecerit. Ita in febre catarrhali *Vſem* damnat Fr. Hoffmannus *a*) cum aliis compluribus *b*), ut nimia etiam catarrhalem benignam in malignam mutare viſa ſit *c*); vehementiore vero catarrho, in ſubjectis plethoricis *Vſem* ſuadet Tissot *d*); pulſu duro, valde pleno, reſpiratione anheloſa, tuſſiculoſa, brevi, valde ſuppreſſa, maximum a *Vſe* levamen adnotat Stoerck. *e*); iis e contra abſentibus phœnomenis, noxas in vi naturæ debilitata, materiæ morboſæ coctione, ſputique maturatione retardata, accerſitoque inde ægris periculo, l. morbo diutius protracto, obſervavit; quæ eadem Huxhami obſervatio eſt *f*). Eædem *Vſis* in purpura aliisque exanthematicis febribus curandis regulæ ſunt: Nunquam *Vſem* a miliaribus indicari, recte Collin. *g*); ſumme noxiam Hamilton *h*), Fr. Hoffmannus *i*) aliique ſtatuunt; niſi quidem aut plethora in juvenili robuſtoque corpore, aut ſuppreſſis in puerperio lochiis nata, aut inflammatoria phœnomena, pectus, aut præcordia opprimentia, *Vſem*, ſed eam certe cautius eo in genere ſuſcipien-

a) Fr. Hoffmannus l. c. T. IV. P. I. p. 133. §. XXI.

b) Nocivam declarat Eller. *Obſ.* p. 109. Lösecke *Ther. Spec.* p. 251. Lieutaud *ſyn. pr.* T. I. p. 164. *Bemerck. deren Aerzten in Londen.* P. II. p. 185. Vater. *de Dyſent.* Vol. III. Haller. pr. p. 412.

c) Plattner. *art. med.* §. 126.

d) Tissot *avis au peuple.* §. 117.

e) Störck. *ann. med. II.* p. 25. 26.

f) Huxham. P. I. p. 287.

g) Collin. *ann. med.* p. 71. recteque Hænio exprobrat Ep. ad Baldinger. p. 53. 61. 62.

h) Hamilton. *de febr. miliar.* p. 65.

i) Fr. Hoffmannus l. c. p. 214. §. VI.

piendam ſuaſerint *k*). In febre morbilloſa, ſi vehementior, cum ſymptomatibus pectoris gravioribus ſtipata fuerit, V*ſio* convenit, ſuadente TRALLES *l*), it. ELLERO *m*), atque ad peripneumoniam præcavendam, ſub aëre frigido diu ſiccoque, Barometro alto, HUXHAMUS commendat *n*); dum e contra febre remiſſiore, pulſu depreſſo, ſummas noxas habet *o*). In ſcarlatina febre, aut alio febris Eryſipelaceæ genere noxia V*ſio p*); ut pari ratione frequens adminiſtrata in malignam pervertat *q*); niſi angina gravior *r*), aut imminens peripneumonia, hujus neceſſitatem fecerit. Idem de variolis, petechiis valet. Dyſenteria, quæ acri, inteſtinis fixo, cum ſummis eorum injuriis deflagrat, attentionem eo in argumento meretur; quo in diverſas ſententias abeunt clari viri; alii inutilem, nocivam alii, alii omnino neceſſariam ſtatuentes: VATERUS in ſua, quam deſcribit dyſenteria epidemica Wittenbergenſi *s*) V*ſem* ſupervacaneam, niſi lethiferam, obſervavit; eoquod mali cauſa, non in ſanguine, ſed ſero lymphaque acri, corroſiva, totam humorum maſſam adgrediente, cum ſumma virium proſtratione, conſiſteret: nocivam pariter adnotat DEGNERUS *t*) in epidemia ſua Neomagienſi, quod bilem haud corrigat, ſed potius vitæ vires frangat, & naturam in motibus ſuis ſalubribus conturbet; unde vomitus cruentus & mors V*ſem* cito ſequebantur: Dyſenteriam, qua dyſenteriam, nunquam

k) Accedente inflammatione partium internarum V*ſem* in exanthematicis neceſſariam indicari. conf. BRENDEL. *de term. Vſis in acut.* §. IX. KLÖCKHOF. *de febr. epid.* p. 55. FREIND. *med. hiſt.* T. I. p. 45. 46.

l) TRALLES. de Op. P. II. p. 146.

m) ELLER. *de cognoſc. & curand. morb.* p. 153.

n) HUXHAM. l. c. p. 183.

o) TRALLES. l. c. p. 148.

p) DE HAEN. *diviſ. febr.* p. 23.

q) MORTON. *de morb. acut. univerſ.* p. 113.

r) MORTON. *de morb. inflammat.* p. 30.

s) VATER. *de Dyſ. epid.* Vol. III. HALL. pr. p. 412.

t) DEGNER. *de Dyſent.* p. 267.

quam Vſem indicare ſtatuit Barbette *u*). Huxham. *x*) ſemper neceſſariam Vſem adnotat; quia nulla absque inflammatione inteſtinorum dyſenteria eſt: Ex eadem ratione alii ſaltem in initio morbi neceſſariam Vſem ſtatuunt, tum ad revellendum, qui in vaſis inteſtinalibus fervet, humorum acrium impetum, tum imminentem inflammationem præcavendam, tum ipſas fibrarum inteſtinalium ſtricturas, cum ſumma irritatione ac dolore conjunctas, relaxandas; hinc & a Sydenhamo *y*) commendatur, ipſo Swietenio *z*), Monro *a*), Heuermann. *b*) aliisque pluribus. Nos optimo celebr. Practicorum conſilio, easdem, hactenus pertractatas, indicationes ſequimur: ita recte absque plethora, pulſuque celeri ac pleno, inutilem, imo perniciosam Vſem adpellat Ellerus *c*); utiliſſimam vero his adparentibus plethoræ, aut ſanguinis ad inflammationem proni indiciis, atque adparente cruſta repetendam; valida febre conjuncta, utilem in dyſenteria Vſem probat Lamsma *d*), atque inter phœnomena inflammationis, quæ ex ſanguinis impetu vehementer urgente, pulſuum fortium, durorumque conditione, comitante torminum vehementia, abdominis tenſione, aliisque febris inflammatoriæ ſymptomatibus, intelligimus, neceſſariam præcipit Tissot *e*); qua quidem phœnomenorum conditione etiam ſerius comparente, eædem Vſem urgent indicationes, Riverii exemplo; qui poſt octiduum in quadam muliere *f*) atque in alia *g*) 18va die ſanguinem miſit: Eadem ratione Vſem felici ſucceſſu in dyſen-

u) Barbette pr. L. IV. C. V.
x) Huxham. P. I. p. 290.
y) Sydenham. p. 226.
z) Swieten. *de morb. caſtr.* p. 110.
a) Monro *de morb. caſtr.* p. 57.
b) Heuermann. *Bemerck.* P. I. p. 184.
c) Eller. l. c. p. 272.
d) Lamsma *de flux. ventr.* p. 262.
e) Tissot l. c. §. 298.
f) Riverius *Cent.* 2. Obſ. 87.
g) Riverius l. c. Obſ. 44.

dyſenteria ſua caſtrenſi inſtituit HEUERMANN. *h*) aliique mox ſupra citati. Quo eodem argumento in colica, dolore pertinaciore, ac febre comitante, ſummum in V*ſe* remedium eſt *i*); ut etiam in ſola adfectione ſpaſmodica ad inflammationem præcavendam commendetur *k*); imo in torminibus chronicis ſæpe utilis ac neceſſaria videatur *l*): in cholera ipſa vehementiſſima ſummum in ſeipſo in V*ſe* repetita auxilium quæſivit TRALLES *m*). Verum dyſenteriæ ea ſæpius indoles eſſe ſolet, ut absque febre quidem aucta inflammatoria, ſed eadem parva, ac vix evidente, nullis ſævioribus ſymptomatibus *n*), ſed continua virium animique proſtratione, febris malignæ ingenium alat cum liquidorum putredine ac clandeſtinis viſcerum gangrænis *o*): qua in morbi conditione V*ſis* indicationes dictæ omnino repugnant, uti §. VII. dictum.

§. X.

Indicationes V*ſis in hæmorrhagiis examinantur.*

Hæmorrhagiæ huc pertinent, quibus potiſſimum V*ſe* ſuccurritur: Quarum certe uti diverſa ratio; ita diverſa in

 eo

h) HEUERMANN. *Bemerck.* P. I. p. 211.

i) SWIETEN. T. III. p. 174. TISSOT l. c. §. 267. V*ſem* in dolore pertinaciore nunquam, omiſſam vero facile plurimum nocere; conf. TRALLES. de op. P. II. p. 271. Catarctica, ſæpe etiam fortiſſima, non operari, niſi præmiſſa V*ſe*, adnotat HUXHAM. l. c. p. 348.

k) SWIETEN. l. c. BAGLIVII obſ. refert. CARTHEUSER. *Pathol.* P. II. p. 231. 232. in colica, ſi vehementior, V*ſem* ſuadet TISSOT l. c. §. 279.

l) LAMSMA l. c. p. 262. SWIETEN. l. c.

m) TRALLES. *hiſt. choleræ atrociſſimæ* p. 255.

n) DEGNER. l. c, p. 18. 23.

o) Febrem putridam ad inteſtina converſam vocat UNZER. l. c. P. I. p. 318. P. XII. p. 89. Febrem quo initio evidentiorem, eo mitiorem morbum; pejorem maligrioremque cum Febre vix obſervanda obſervat RÖDERER. *de morbo mucoſo.* p. 5.

eo genere momenta ſunt. Ita namque aut plethora vera *p*), aut dominante phlogiſtica denſitate *q*), majori vi cordis arteriarumque commota, aut contrariis etiam vitiis nimiæ ſolutionis ac tenuitatis, nunc aqueæ, nunc putridæ *r*), accedente vaſorum ipſorum peculiari in parte, ac viſcere diatheſi, atque vicinorum etiam ſpaſmis aut obſtructionibus *s*), fundantur; qua l. ſanguinis vehementioribus niſibus objecta dehiſcunt, l. debiliore fibrarum textura, facile viribus cordis ſuperantur; ut auctis naturalibus diametris, l. diſparata, aut rupta, aut exeſa etiam ſolidæ partis compage, ſanguinem vario periculo effundant. Ita quidem, ſi a plethoræ niſu, aut nimiæ denſitatis vitio, impetus vehementiam multiplicante, naſcitur; ſummum haud dubie in V*ſe* remedium eſt: ſed non absque cautelis, quas & hæc ſibi therapia vendicat; dum multiplici hac ſanguinis jactura, tum morboſa, tum artificiali, ſolidorum augetur debilitas, ſanguisque nimis tenuis redditur, atque facile

p) Hæmoptoen a Plethora, ac in iis, quibus artus truncati, adnotat SWIETEN. T. IV. p. 22.

q) Sanguinem in Hæmorrhagia narium V*ſe*, ſanguini pleuriticorum ſimilem educi obſervat SYDENHAMUS p. 360. 780. SWIETENIUS in ſanguine hæmoptoicorum teſtatur T. IV. p. 34. totiesque ancipiti quidem omine loquitur experientia.

r) Hæmorrhagias a ſanguinis diſſoluto putridoque ſtatu HUXHAMUS adnotat P. II. p. 49. a ſanguine nimis laxo, ac laxe cohærente diapedeſin l. c. p. 50. pari ratione a victu nimio animali HALLER. *Elem.* T. VI. p. 210. inde & in Scorbutis frequens narium Hæmorrhagia. SWIETEN. T. III. p. 608. ipſis PORRTII obſervationibus Act. A. R. Sc. T. I. p. 230. it. in diſpoſitis ad phthiſin BENNET. *Theatro tabid.* p. 15. 16. quod item de Hæmoptoë aliisque hæmorrhagiarum generibus conſtat. SWIETEN. T. IV. p. 25. ſanguinem haud coagulabilem HALLERUS *Elem.* T. II. p. 45. a ſanguine putrido reſoluto apud VAN DER MONDE adnotat T. VII. p. 15: 18.

s) Hæmorrhagiarum ratio plerumque a ſpaſmis aliarum partium repetitur a SCHWENKE *Hæmatol.* p. 36. ab obſtructione aliarum partium HALES. *Hæmaſt.* p. 162. TRALLES *Exam. terr.* p. 238. ſæpe ab adfecto hepate l. liene MORGAGNE *de ſed. & cauſ. morb.* Ep. XIV. n. 23.

cile a debilitate inducitur plethora, quam ad vires vocant (§. VI.); qua ad hæmorrhagias repetendas nil fere promptius: id quod in ipſa narium hæmorrhagia adnotat Ludwigius *t*); quæ primo a vera plethora nata, ſed eo Therapiæ genere in plethoram a debilitate verſa, labefactatis vaſorum viribus, coctionis mutationisque opera fatiſcente, ad tabem & atrophiam, reliquaque cum his conjuncta ſymptomata enervat: atque licet ætatis vigor iis carere periculis videatur; ut ſub crebris quidem hæmorrhagiis, incrementi præſtantiam conſervent, per quam corporis proceritatem & vigorem ſuſtinere poſſint: ex continuatis tamen corporis mutationibus cognovit Ludwigius, & in his vigorem corporis intimum, qui mediam ætatem ornat, haud remanſiſſe, atque imbecillitatis ſigna ex actionum variarum languore, ſenſuque moleſto, a leviſſimis ſæpe cauſis morboſis inducto, ſe prodidiſſe. Crebra hic certe latent vulgaris Therapiæ peccata, haud ſatis agnita, atque juvenili etiam robori toties ominoſa: Inde adparet ratio, quare hæmorrhagia narium copioſa & ſæpius repetita, corpora infirma reddat, & ad morbos lentos diſponat *u*): viſcerum abdominalium labem cauſam eſſe poſſe & effectum, adnotat Morgagne *x*): in adultiore ætate adfectus hæmoptoicos, hæmorrhoidarios, arthriticos, nephriticos imminere, Kleinius *y*) obſervat cum pluribus aliis. Eadem hæmorrhoidum nimiarum ratio eſt; quas non tam a copia, ſubito fuſa, quam lenta potius ac quotidiana, diutius continuata ſanguinis excretione æſtimari, fas eſt; quas, dum plethora a debilitate, præſertim abdominali aluntur, fruſtra Vſio coërcet; niſi aucto vaſorum inteſtinalium robore, id egeris, ut ſpontaneis viribus ſanguinis

t) Ludwig. *de nimiis hæmorrhagiis, ut cauſa debilitatis in morbis.* pag. 9.

u) Ludwig. *inſt. clin.* §. 377. Lietaud l. c. p. 353. hæmorrhag. narium crebras infantum magnam debilitatem indicare. conf. Unzer. l. c. P. VIII. p. 200.

x) Morgagne l. c. Ep. XIV. n. 23.

y) Kleinius *interpr. cl.* p. 127. Lietaud l. c. p. 287. 353. Ludwig. *de nimiis hæmorrhag. a debilitate.* p. 6.

hæc in loca congeſtioni repugnent; dum repetita V*ſio* vaſorum debilitatem auget, atque ſanguinis tenuitatem & acrem ſolutionem promovet; qua utraque cauſa potiſſimum pendet hæc ſanguinis jactura nimia, licet lenta, inde ſenſim ad cachexiam, & viſcerum abd. atoniam ſummam diſponens *z*). Menſium in fœminis immodicorum eadem plerumque ratio eſt; ipſaque uteri hæmorrhagia, ſi nimia ſanguinis tenuitas in fœmina cœterum pallida, cacochymica peccet, V*ſem* recuſat *a*).

Quod nobiliorum viſcerum vaſa ferit urgetque vitium, maximis cautelis eget; uti hæmoptoë toties his vaſorum pulmonalium morbis oritur; quæ ſummam in iis medelam habet, quæ pacatiſſimum ſanguinis motum, eumque in omnibus vaſis æquabilem & blandiſſimam humoribus indolem præſtant *b*): quæ inter adminicula ipſa V*ſio* primum certe locum occupat, ut in eo potiſſimum remedium collocet Tralles *c*) it. Sydenham. *d*) ac Swietenius *e*) ſub primis adparentibus phœnomenis, matura phlebotome, averti non tam hæmoptoën, quam repetitam *f*), atque ad avertendam phthiſin bis l. ter in anno celebratam valere, oſtendit *g*): quam quidem in vitali viſcere urgentis medelæ neceſſitatem facile quivis adgnoverit; qua cordis retro in vicina vaſa urgentis vires minuamus ac debilitemus, vaſorum dehiſcentium contractionem in ea ratione adjuvemus, qua ſanguinis in latera urgentis niſui prævaleant: quæ medela quidem eo certior erit, ſi aut copia ſanguinis, aut nimia denſitas aut motus ingens, quacunque cauſa inductus *h*), peculiaris in vaſa pulmonum congeſtio l. aliarum partium

z) Tralles *de Op.* P. II. p. 40. de Haen. *de hæmorrh.* p. 24.
a) Pasta *Edinburgh. Verſuche.* P. VI. p. 583. 584.
b) Tralles *de Op.* P. II. p. 23.
c) Tralles *Exam. terr.* p. 245.
d) Sydenham. p. 362.
e) Swieten. l. c. T. IV. p. 25. 26.
f) Swieten. l. c. p. 33.
g) Swieten. l. c. p. 47. 48.
h) Cauſas violentas refert Swieten. ac maxime vociferationem cum ira maxime periculoſam adpellat l. c. p. 22.

tium præſertim abdominalium ſpaſmo *i*) l. compreſſione & obſtructione *k*) facta, culpam tulerit. Verum dum & aliis ſupra dictis cauſis toties pendet hæmoptoë, aut nativa quadam vaſorum pulmonalium debilitate *l*), aut eadem cauſis externis inducta *m*) aut pectoris l. reliquarum partium conformatione, huic plethoræ partiali favente, aut ipſius ſanguinis tenuioris & acrioris vitio, vaſorum fines clandeſtina labe erodente *n*): adparet, credo, V*ſe*, licet deplendo vaſa, quæ a debilitate nimia facile humorum etiam levi ſuperpondio ſuperantur, atque vires perpetuo imminuendo, excretionem ſanguinis moderetur, aut præcaveat, cauſas mali non emendari; quin ſanguine in celluloſam pulmonum effuſo *o*), atque clandeſtina eroſione demum phthiſis producatur: niſi alia medendi ratione adpropiata & ſolidorum & fluidorum vitiis ſuccurratur.

§. XI.

i) A ſpaſmis externarum partium WAGNER. Vol. II. HALL. *Pr.* p. 307. a ſpaſmo partium abdominalium FRACASSINI *Opuſc. pathol.* p. 388. 391. SWIETEN. T. IV. p. 25.

k) A veſtitu circa collum & pectus nimis ſtricto LUDWIG. *inſt. clin.* §. 386. a thoracibus fœmellarum SWIETEN. T. IV. p. 10. a vitio hepatis. Id. l. c. p. 27. pertinent huc hæmorrhoides aut menſtrua ſuppreſſa. Id. l. c. p. 20. 21.

l) Hæmoptoë circa pubertatem orta, ubi parentes phthiſici mortui, certam phthiſin indicari, refert SWIETEN. l. c. p. 17. cum celeri corporis incremento junctam peſſimam ac difficilius curandam addit LUDWIG. *de debilitate ab hæmorrh.* p. 7.

m) Varicoſam vaſorum diſtentionem, diutius antea latentem nixibus crebris, aliisque cauſis, quæ ſanguinem in pulmonibus morantur, adnotat BUBBE *de ſpadone Hipp.* Vol. II. HALL. *Pr.* p. 122.

n) A latente purpura ſcorbutica adnotat ROSEN. *de purpura* Vol. V. HALL. *Pr.* p. 197. ex acrimonia liquidorum in ſcorbuto, febribus malignis, a venenis adnotat SWIETEN. l. c. p. 25. Eodem ſanguinis tenuioris, reſoluti vitio, debilitate vaſorum, hæmoptoën potiſſimum a nimia venere refert STÖRCK. *ann. med.* II. pag. 226. it. ZIMMERMANN. *von der Erfahrung.* P. II. p. 395.

o) Faciliorem ab hac cauſa phthiſeos metum facit SWIETEN. l. c. p. 6. 7. 51. PLATTNER. l. c. §. 275.

§. XI.

Ex his Venæ ſectionis indicationes ſpecialius determinantur; contraindicationes expenduntur.

Concludere demum ex hactenus pertractatis licet; Venæ ſectionis veras, præcipuasque indicationes ad plethoram primo, atque quæ ad plethoram viſcerum partialem, congeſtiones ſanguinis, ſuppreſſis alibi ejusdem excretionibus *p)*, conferunt; dein ad ſtatum tum fluidarum tum ſolidarum inflammatorium reduci debere. Quo in genere celeberr. TISSOTUM ſequimur *q)*: licet utraque morborum genera ſuas cautelas habeant, ſupra expoſitas. Atque veterum certe, quorum invento hoc medendi genus debemus, monumenta eo phlebotomes abuſu, noſtro ſeculo familiari, haud abundant; atque mirabile omnino, a Romanis olim de conſervando, augendoque civium robore ac valetudine quam maxime ſollicitis, hoc noſtrum medendi genus ignominiæ loco inter pœnas militum numeratum adhibitumque fuiſſe, referente GELLIO *r)*. Quorum adeo vires tum corporis tum animi conſervari intereſt, limatius de V*ſe* judicium requiritur; uti eas in genere contraindicationes ponit TISSOT *s)* in ſenectute provecta *ss)* primaque infantia; nativa corporis debiliore conſtitutione, l. ea morbo aliisque, quibuscunque cauſis adquiſita; pulſu parvo, molli, debili, l. inæquali; cute pallida; extremitatibus corporis ſæpe frigidis, & molli quodam tumore adfectis; abſtinentia a cibis diu tolerata; ventriculi actione ac digeſtione imminu-

p) Recte ita quidem congeſto in pulmonibus ſanguine per ſaltationes immodicas, alia vehementiora exercitia, vehementiores animi commotiones, mœrorem, continua ſuſpiria, V*ſem* præcipit LUDWIGIUS *adverſ. med. pr.* T. I. p. 147. ne ſtagnans in minimis vaſis ſanguis labe l. ulceroſa l. ſcirrhoſa nobile viſcus mulctet; quorſum & tuſſim convulſivam refert l. c. p. 149.

q) TISSOT *avis au peuple.* §. 417.

r) GELLIUS *noct. atticis.*

s) TISSOT l. c. §. 419.

ss) Vulgarem V*ſis* abuſum in ſenibus, puerperis taxat WEPFER. *de Apopl.* p. 12.

minuta, quæ ſanguini generando obeſt; præſentibus validis humorum excretionibus i. per hæmorrhagias, l. alvi, renum, ſudorumve vias, aut iis a criſi morborum prægreſſis; ſanguine demum tenui ac pallido exiſtente *t)*: quibus in caſibus, l. unicam Vſem nocivam admodum declarat, quæ ægro damna adferat, haud facile reparanda: in debilibus namque hominibus quam pauca aliquando ſanguinis copia contineatur, mirabile toties viſum eſt; atque morbum inopiæ ſanguinis obſcuriſſimum vocat LIETAUD *u)*; crebris interim obſervationibus conſtat *x)*; ut hac ratione operationes chirurgicæ ſæpe funeſtæ exiſtant, ex ſolo pauci ſanguinis in corpore debili diſpendio, obſervante HÆNIO *y)*; parvaque aliquando vulnera lethalia extitiſſe, adnotat HEUERMANN. *z)*; atque hiſtoria viri ab uxore ſua levi vulnere rami alicujus minoris arteriæ temporalis, occiſi, a medicis Palatinis agitata conſtat.

§. XII.

t) Placentam floridam, inferne purpuraſcentem cum multo ſero, nimiam debilitatem indicare, probe adnotat SCHWENCKE l. c. pag. 172.

u) LIETAUD l. c. p. 13.

x) De HAEN *rat. med.* P. VI. p. 109. P. IX. pag. 45. MORGAGNE l. c. Ep. XXXVI. n. 2. Ep. XLVII. n. 8. ne quidem duas unc. GORTERUS *de perſpir.* p. 385. LIETAUD l. c. T. I. p. 53. SCHWENCKE *Hæmat.* p. 172. 179. it. *rari caſus explicatione* Vol. VII. HALL. *Pr.* p. 480. nov. act. phyſ. med. T. I. obſ. 100. SAND *de raro ventr. abſceſſu* Vol. III. HALL. *Pr.* p. 133. in venis cordeque nullum ſanguinem invenit CHOMEL. vid. KUPFERUS *de volvulo* Vol. III. cit. p. 373. nullius præter pulmonem, obſervationes refert HALL. *Elem.* T. II. p. 220. 225. in phthiſico l. c. p. 227. CAMERARIUS *hiſt. ped. tumidi.* Vol. V. HALL. *chir.* p. 465. virum 36. annorum adnotat de FISCHER. *de febr. mil.* p. 33. febre miliari decumbentem, cui ternis vicibus novem ſanguinis uncias detraxerat medicus, demum mortuum, in cujus cadavere vix ullus ſupererat ſanguis.

y) De HAEN l. c. P. V. p. 208.

z) HEUERMANN. *chir.* T. I. p. 103. 104. Id. *Bemerck.* P. I. p. 300.

§. XII.

Venæ ſectio prophylactica dijudicatur.

Sed quid demum de *Vſe* prophylactica ſentiendum? in qua bis ter quaterve per annum celebranda, complures ſibi placent, ut ſummam in ea ad avertendos morbos operam ponere videantur. Id equidem haud facile dictu: quid enim? ut ſanitatem conſervent, vitæ ſanitatisque præſidia imminuunt; ut morbos quoscunque avertant, coctionis opera detrahunt: In ipſis etiam chylopojeſeos ac nutritionis vitiis toties id agunt, ut, quæ ſumma huc pertinent functionum naturalium momenta, liquidorum influentium ſuppetias, actionis, quæ viribus vaſorum viget, adſimilatricis vigorem debilitent; ut ſanguinis emendent conditiones, naturæ labori detrahunt, quem in parando bono ſanguine ſingularem ſummumque ſupra (§. II.) oſtendimus. *Vſem* igitur mere prophylacticam recte exſibilat UNZERUS *a*); atque eam non indicatam ſemper nocivam probat *b*). Fallax omnino eſt, quæ metum demulceat, ſpes illa reparandæ brevi hujus jacturæ factæ; quæ non niſi fortioribus corporis viribus æqua eſſe poteſt: dum debiles, ſub imminutis coctionis atque hæmatopojeſeos actionibus, vaſa novo quidem chylo, ſed minus laudabili, neque in laudabilem ſanguinem facile convertendo, replent *c*); ſed & in vehementioribus hæmorrhagiis conſtitit, ſero omnino l. nunquam ſanguinis amiſſi copiam reparatam fuiſſe, pallore per totam deinceps vitam relicto, uti plures obſervationes refert HALLERUS *d*). Quæ ſufficiant ad remedii heroici uſus recte determinandos.

a) UNZERUS l. c. P. III. p. 207.
b) UNZER. l. c. P. X. p. 157. it. TISSOT l. c. §. 420. JAQUIN *von der Geſundheit*. p. 392.
c) TISSOT l. c.
d) HALL. *Elem.* T. II. p. 144.

* * *

COROL-

COROLLARIA.

I.

Irritabilitas, vis peculiaris corporea, ſoli inhæret fibræ muſculari.

2. *Inde partes quæcunque aut viſcera, fibra muſculari deſtituta, irritabilia non ſunt, uti cerebrum, cerebellum, nervi, membranæ, aliaque viſcera. Experimenta demonſtrant.*

3. *In corde motus vitalis organum ea vi potiſſimum fundatur. Hinc*

4. *In ratione auctæ irritabilitatis pulſus celeritas in infantibus, debilioribus quibuscunque ac convaleſcentibus ſæpe, a pulſu febrili diſtinguenda.*

5. *Vitium irritabilitatis ſolum fere paſſionem hypochondriacam ſiſtit.*

6. *Irritabilitatis vitia, licet ad debilitatis genus pertineant, revera diſtinctionem habent, ita*

7. *debilitatis quidem ideam admittimus, quæ tam parvo materiæ fibram ſolidam componentis, niſu in cohæſione fundatur, ut ferre illos motus nequeat, quos vitæ & ſanitatis munia exigunt, quin nimis cedat. Sed*

8. *Hujus debilitatis recte duo genera ſtatuuntur cum* Gaubio: *dum debile vi majori actum, nimis diſtrahitur, recurſui impar, manente tamen cohæſione: l. ipſo hoc majori motu rumpitur diſſolviturque cohæſio.*

9. *Primum genus debilitatis comprehendit α), laxum, flaccidum in partibus mollibus, quæ vi minore ultra modum ſe dilatari patiuntur, quod ipſum ſimul imminutæ irritabilitatis vitium eſt. β) Iners, in partibus natura elaſticis, dum majori mollitie quaſi cerea, impreſſos motus ſuffocant, nec inſito, ac naturali alias niſu in ſtatum priſtinum reſiliunt. Hæc anevriſmatis, varicis origo. γ) Flexile in oſſibus, quæ amiſſa ſtabilitate potentiis prementibus nimis facile cedunt, nec formam ſuam ſat tuentur. Rachitis, nobis familiaris, docet.*

10. *Alterum debilitatis genus, quo a majori vi rupturæ proximum eſt, comprehendit tenerum, gracile in partibus mollibus, quarum fibræ, quia juſto exiliores ſunt, diſtractæ, citius, quam par eſt, rumpuntur. Quæ fibrarum ſpecies a laxa diſtinguenda, dicenda tenera & delicata, a leviſſima cauſa turbanda; obtinet in teneris, pulchris hominibus: hi hæmopthyſi, aliis hæmorrhagiis, phthiſi hoc vitio obnoxii. Auctæ irritabilitatis vitium ad hoc debilitatis genus potiſſimum pertinet.*

11. *Eodem debilitatis genere comprehenditur tabidum, itidem in partibus mollibus, quæ corruptis ſuccis maceratæ, aut aqueis, oleoſis, mucilaginoſis diu fotæ, acribusve eroſæ contabeſcunt, & friabiles redditæ, omnem tenacitatem amittunt. Putredinis hic effectus. Scorbuti toties hoc vitium. Hæmorrhagiæ hoc e genere ſtatus peſſimus.*

12. *Ad idem debilitatis vitium pertinet fiſſile in partibus natura tenacioribus; fragile in oſſibus, quorum materies, glutine emuncta, acri exeſa, diſtracta cohæſionis firmitate, ad leves motus frangitur. Id in ſenibus it. ſcorbuticis vitium.*

13. *Iisdem irritabilitatis modis & animi & temperamentorum conditio immenſum variat, atque uti quidem eorum cognitio ad curationem Medico neceſſaria eſt, ita artem infinita difficultate implicant. Recte temperamenta ad alia plurima genera extenduntur a* Zimmermanno, *neque exhauriuntur tamen.*

14. *Inflammatio non ab obſtructione, ſed aucta arteriarum adfectæ partis irritatione & ſtimulo conſiſtit; inde febris l. partialis l. univerſalis: inde irritabiliores ad inflammationes, febresque proniores.*

FACULTATIS MEDICÆ h. t. DECANUS

FRANCISCUS SCHOENMEZEL

PHILOSOPHIÆ ET MEDICINÆ DOCTOR, PROFESSOR PUBLICUS ET ORDINARIUS, NOSOCOMII MILITARIS MEDICUS

AD

DOCTISSIMI MEDICÆ LAUREÆ CANDIDATI

CAROLI JOSEPHI GROSS ex Oppenheim

AA. LL. ET PHILOSOPHIÆ MAGISTRI

IN GREMIUM MEDICORUM IN PALATINATU PRACTICORUM RECEPTI

DISPUTATIONEM INAUGURALEM

DE

VERIS VENÆ SECTIONIS INDICATIONIBUS

DIE MAJI A. D. MDCCLXXI.

INVITAT

PRÆMISSA CONTINUATIONE

Tentaminis Hiſtoriæ Facultatis Medicæ.

* * * * * * * * * * * * * * * * * *

Succinctam Facultatis noſtræ delineationem, & quæ illius a prima origine fata fuere, nuper *a)* adumbravimus, ut omnes, qui in noſtræ Facultatis gremium antiquiſſime fuere recepti, & illos, qui per quatuor fere ſæcula noſtras conſcenderunt Cathedras, recenſeamus, nunc operam dabimus. Quod autem Prædeceſſorum noſtrorum memoriam colere adhuc poſſimus, laudabili Henrici Smetii induſtriæ debemus. Hic in Protocollo, quod a XVIto ſæculo Facultati ſupereſt, ex antiquiſſimis, quæ nunc deperdita ſunt, monumentis horum ad minimum nomina poſteritati ſervavit. Verum cum nominum tantum invenirem catalogum, ut ad illuſtrandam ſingulorum hiſtoriam, quantum in me erat, quid conferrem, plurima ex vetuſtiſſimis noſtris Annalibus, atque diverſis collecta Autoribus, nunc in publicum proponendi animus eſt.

Parum tantum, quod primos Facultatis noſtræ Patres ſpectat, nobis conſtat. Ante annum 1413. Regentes in Facultate Ordinarii non reperiuntur; a quo autem tempore unus tantum ordinarie Medicinam publice docebat. Hic ex Clericorum Ordine Canonicatum ad S. Spiritum obtinebat; cui demum Præbenda ad S. Petrum Wimpinenſis An. 1445. *b)* addita fuit. Cæterum illorum temporum Medicos Medicinam cum Chirurgia ſimul exercuiſſe, atque Medicorum Latinobarbarorum dogmata, quod ex ſcripto inferius referendo apparebit, profeſſos fuiſſe videtur.

Primum Facultatis Medicæ Doctorem Regentem Lambertum ab Oſtkirchen invenio; fundata An. 1386. Univerſitate, An. 1387. ad Medicam Facultatem conſtitutus fuit.

Alter, qui Facultati fuit adſcriptus An. 1393., eſt Hermannus de Huxharia; Rectoratum geſſit eodem anno, & 20. Aprilis 1396. obiit *c)*.

Huic eodem anno ſuccedit Magiſter Nicolaus Vorel Med. Doctor Papienſis, atque anno inſequente 1397. Petrus de

a) Vid. Programma noſtrum Tentam. Hiſtoriæ Facultatis Medicæ.
b) Vid. Tentam. Hiſtor. Facult. Med. notam *e)*.
c) Vid. Program. Car. Büttinghausen Miſcell. Palat. ex antiquiſſ. Academ. Heidelb. Calendario.

de BREGA AA. Magiſter Pragenſis, Med. autem Doctor Patavii creatus recipitur; qui eodem quoque anno in Rectorem eligitur.

An. 1398. duo iterum Facultati accrevere; APOLLONIUS de FAGO Magiſter Pragenſis & Med. Doctor Erfordienſis; & HERMANNUS POL Mag. Viennenſis atque Papiæ Med. Doctor factus. Duo hinc anni, quin ad Facultatem quis pervenerit, elapſi ſunt; dum An. 1401. & LAMBERTUS THIERHOFEN Med. Doctor Papienſis & CONRADUS RINGER ad Facultatem admittuntur.

Hos An. 1402. HENRICUS de ULMA AA. Mag. Pariſienſis & Med. Doctor Paduanus, & An. 1403. WILHELMUS TENSTAL de Daventria ſequuntur. Primus ille Daventria fuit Medicus ordinarie in F. M. Regens, atque An. 1413. in Canonicum S. Spiritus ab Electore LUDOVICO III. nominatus *d)*. hunc Principis illius Medicum fuiſſe, ex teſtamento *e)*, quo & domum ſuam *f)* & omnia ſua bona Univerſitati cum pluribus libris legavit, apparet. Primus ille Doctorali Laurea a noſtra Facultate fuit condecoratus; bis Rectorales Faſces An. 1405. & 1417. geſſit; An. 1419. obiit.

An. 1404. JOANNES RIECHEM Canonicus in Neuhauſen Med. Doctor Pragenſis, An. 1406. JOANNES GREISBECK, Peruſii in Italia Med. Doctor promotus, Facultati ſunt adſcripti.

An. 1420. & ad Facultatem & ad Canonicatum S. Spiritus GHERARDUS de Hochkirchen, Mag. Pragenſis, Med. Doctor Erfordienſis, in locum defuncti TENSTAL ad Cathedram Ordinariam fuit promotus; nova LUDOVICI IV. ordinatione An. 1445. Canonicatum Wimpfenſem primus quoque ex Me-

 dicis

d) Vid. Act. Theodoro Palat. Tom. I. p. 395. *Urkunde des Fürſten Ludwigs des Dritten über die Einrichtung des neuen Stifts zum Heil. Geiſt;* quod egregie convenit cum Bulla GREGORII XII. & illius confirmatione MARTINI V. in Act. Univerſitatis exiſtentibus.

e) In quo legitur inter cætera: „ item legavit omnia debita & omnes „ pecunias, in quibus Illuſtriſſimus Princeps Dominus LUDO- „ VICUS Elector ratione ſtipendii eſt obligatus.

f) Hæc domus ex conſenſu Univerſitatis ad requiſitionem Illuſtriſſimi Principis LUDOVICI III. Præbendæ Medicæ ad S. Spiritum in perpetuum fuit annexa.

dicis cum priore conjunxit: obiit 26. Decembr. An. 1448. *g*); libros ſuos omnis generis, atque quas facultates ſibi comparaverat, ad domum pauperum, Collegium Dionyſianum poſtea dictum, teſtamento transtulit *.

Interea An. 1425. ANDREAS de Conſtantia, AA. Mag. Heidelbergenſis, Med. Doctor Paduanus, & HENRICUS MINSINGER *h*), Mag. Heidelberg., & Med. Doctor Patavinus, atque An. 1437. ultericus ALTMEISTER de Nierenberga, Med. Doctor Heidelberg., Facultati fuere aſſociati.

Poſt obitum GHERARDI de Hochkirchen An. 1449. THEODERICUS HECK de Butrich, Med. Doctor Sennenſis, ad Facultatem noſtram vocatus, per Cathedram Ordinariam ad Canonicatum S. Spiritus, & Wimpfenſem pervenit; qui autem, elapſo vix anno, An. 1450. e vivis ceſſit. Ex quibus itaque adparet, Sereniſſimos Principes Palatinos de incremento Studii Medici haud parum fuiſſe ſollicitos, ipſamque Facultatem, quod undique Doctores Medici ad illam confluebant, non minus fuiſſe celebrem. Ex eo autem, quod illorum plurima pars Doctoris titulum in Italia adepta eſt, in Italia tunc temporis medicam Artem quam maxime floruiſſe confirmatur.

Eſſet autem nunc, ut de prædictorum doctrina, eruditione atque Medicinam faciendi ratione ſpecialius quid diceremus; verum nil ſcriptis reliquiſſe videntur, & ſiquid perfecerint, temporum injuria fuit deperditum. Attamen, cum memorabile quoddam hujus temporis ſcriptum in Act. noſtræ Univerſitatis aſſervatum reperi, quin hoc publici juris facerem, quod eorum temporum doctrina inde judicari poſſe videatur, haud potui prætermittere.

Tu-

g) Sic enim habet Annalium Tom. II. p. 222. An., „quo ſupra (1448) „die 26. Decembr., quæ erat dies S. Stephani, obiit Venerabilis „Vir Mag. Gherardus de Hohenkirchen in Medicinis Doctor.

* Vid. Program. noſtri ſupra allegati nota *g*).

h) Medicus LUDOVICI Junioris poſtea factus, uti adparet, quod ab eodem Electore cum illius Cancellario Joanne de Lautenbruck ad Gherardum de Hohenkirch deputatus eſt, ut quædam puncta, novam fundationem Collegii Dionyſiani concernentia, in ordinem redigerentur. Vid. T. Annal. II. p. 120.

Tumultu in oppido Ladenburg prope Heidelbergam An. 1425. oborto, Academicus quidam, STEPHANUS de Rodwila dictus, graviter vulneratur. Doctor MINZINGER Medicus tunc junior accerſitus, Chirurgi vices ſimul gerens, ægri curam ſuſcipit. Moritur æger, necisque cauſa in Medicum refertur, qui inculpatus juſſu Principis ab Univerſitate in judicium vocatur; cauſæ inquirendæ gratia GHERARDUS BRAND *i*) de Daventria, Theologiæ Doctor & Med. Licentiatus, GHERARDUS de Hochkirchen, Med. Doctor *k*), & JOANNES de Tuwingen, Med. Baccalaureus *l*), cum Magnifico Rectore committuntur; a comparente coram Commiſſariis MINZINGER ſcripta, quæ ſequitur defenſio, fuit tradita; qua perlecta atque relatione a Commiſſariis ad Univerſitatem data, ille fuit ab imputatione abſolutus.

„Quod fractura cranii, penetrans usque ad cerebrum, „mortalis ſit, oſtenditur *imo* teſtimonio modernorum Chirur„gorum, uti LANFRANCUS inter modernos authenticus Chi„rurgus in Chirurgiæ ſuæ Tractatu II. Cap. de vulneribus ca„pitis ſic dixit: Fractura cranii ab aliorum oſſium fracturis „inperictu diſtinguitur propter accidentia, quæ fracturas ipſas „cranii introrſum comitantur, & ſubjungit: nec eſt, nec fuit, „qui accidentibus illis & periculis & maxime cum in princi„pio cerebrum motum fuit, poſſit proſpicere, quin ſuperve„niant, & ergo, quomodocunque bonum habuit medicum, „moriatur. Et enumerando hujusmodi mala accidentia in „fractura cranii dicit, quod ſint vomitus, conſtipatio, ventris „fluxus, oculorum obliquitas ſeu ſcabroſitas, unius oculi la„crymatio, fortis omnium artuum debilitas, atque alteratio „mentis, & ſubdit: hiſce ſignis ſupervenientibus vel pluri-

„bus

i) Hic inter Medicos noſtræ Facult. a SMETIO conſcriptos deſideratur; fuit tunc temporis Prof. Theologiæ; Canonicus primum ad S. Spiritum Heidelbergæ, poſtea ad S. Petrum Wimpfæ; an. 1436. ab Univerſitate ad Concilium Baſilienſe deputatus.

k) Vid. Supra An. 1420.

l) Neque illum inter Medicos Heidelbergenſes reperio; Medicinæ Doctoratum tamen ſequentibus annis obtinuiſſe, & Praxin exercuiſſe medicam videtur: mortuum illum in annalibus Univerſitatis anno 1449. invenio.

„bus eorum ſine dubio morietur, & maxime ſi perſeverant, „& maxime ſi pluribus diebus res fuit in bona diſpoſitione „& poſtea mala ſuperveniunt accidentia, quare dicit in eodem „capite, quod poſſit cranium multoties eſſe fractum absque „eo, quod ullam læſionem cerebrum in principio patiatur, ſed „poſtea patitur ſæpe læſionem. Et Gwido in Chirurgia ſua „allegando Rogerium dicit; quod in fractura cranii pericula „& dicta accidentia mala exſpectantur usque ad centum dies „& ſecundum aliquos ad centum & quadraginta; quare talis „eſt ulterius terminus acutarum ægritudinum, & ſecundum „quatuor Magiſtros ad viginti quinque; qui eſt communis „terminus acutarum; veniunt autem hujusmodi accidentia in „plenilunio; quare ſecundum Rogerium plenilunium ma„xime noxium eſt fracturæ cranii. Quam difficilis etiam cu„rationis ſit fractura cranii, ipſe Lanfrancus de ſe ipſo „teſtimonium dando teſtatur, cum in capite ſupra allegato ſub„jungit, quod etſi multi in fractura cranii per me ſint curati; „multi tamen etiam cum omnibus cautelis in manibus meis „ſunt defuncti. In hanc ſententiam Lanfranci incidit Gwi„do in Chirurgia ſua, ubi ſic inquit: fractura cranii eſt peri„culoſa apud omnes; propterea inciſio cerebri & panniculo„rum ejusdem atque læſio eſt mortalis ſecundum Hippocra„tem, & ſubdit: & ideo accidentia mala in fractura cranii, ut „febris acuta, tremor, ſpaſmus, alienatio, ſyncope, vocis „egreſſio, tenebricoſitas & rubedo, ac ſcabroſitas oculorum, „ſunt timoroſa & mortalia, præcipue ſi maneant & non re„mittantur, & conſequentem ſententiam ponunt Brunus, „Rogerius, Rolandus, Wilhelmus de Placentia, „& alii multi in Chirurgicis ſuis, quorum recitationem prop„ter brevitatem dimitto, quod in ſententia inter eos nulla eſt „differentia; ex iſtis autem allegatis infero

„1*mo*, Quod deſipientia ſeu alienatio mentis, vomitus „cholericus, febris cum rigore & reliqua accidentia, quæ ap„paruerunt in plenilunio præterito in Studente Stephano vul„rato defuncto, provenerint ex fractura cranii, prout ex di„ctis; quod hujusmodi accidentia ſequantur fructuras cranii, „nec ſit nec fuerit, qui hujusmodi accidentibus poſſit occur„rere, quin ſuperveniant, quantumcunque Medicus fuit bo„nus, præcipue ubi congruat regiminis malitia; infero

„*do*, Quod cum inquiebat, dicta accidentia poſt princi-
„cipium percuſſionis ſeu vulnus cum fractura cranii provenire
„& non ſtatim in principio apparere, prout ex dictis; quod
„hujusmodi accidentia in fractura cranii exſpectantur usque
„ad centum dies & usque ad quadraginta; infero

„3*tio*, Quod dictis accidentibus in eo apparentibus ra-
„tionabiliter mors ſubſequatur, prout ex dictis; quod, hu-
„jusmodi accidentibus ſupervenientibus vel pluribus eorum,
„moriatur ut plurimum æger. Infero

„4*to*, Ex omnibus hiſce, quod mors ejus reducenda ſit
„in fracturam cranii & ejus accidentia mortalia, atque mali-
„tiam ipſius regiminis & non in medicamenta per me appli-
„cata; prout ſatis ex dictis; quod fractura cranii in ſe eſt
„mortalis, & poſtea medicamenta per me exhibita fuerunt
„oleum roſarum, mel roſarum, unguentum de gumm. Ele-
„mi, quod ex me laudat conſiliator in fractura cranii, &
„unum emplaſtrum capitale ſuper unguento de herbis capitali-
„bus, quo utuntur Chirurgi moderni, omnia autem iſta, ſi
„fractura cranii in ſe non fuiſſet mortalis, ſtantibus ſuis malis
„accidentibus, plus fuiſſent ad conſervationem ſuæ vitæ, quam
„ad ejus interemptionem.

„ Probatur etiam teſtimonio & ſcriptis authenticis anti-
„quorum Medicorum, vulnus hujus defuncti fuiſſe in ſe &
„mortale, argumentando ſic ſcholaſtice: Quicunque eſt vulne-
„ratus in cerebro ac panniculis ejus, illius vulnus in ſe eſt
„mortale; ille defunctus eſt vulneratus in cerebro ac panni-
„culis ejus: ergo ipſius vulnus fuit in ſe mortale. *Conſe-*
„*quentia* evidens. *Major* probatur per illum Aphoriſmum
„Hippocratis ſextæ particulæ Aphoriſmorum: veſicam inciſam
„cerebrum ac cor, ac diaphragma, ac renes, ac inteſtinorum
„aliquod gracilium, ac ventriculum, ac hepar mortale eſt.
„Probatur etiam *Major* per Commentum Galeni ejusdem
„Aphoriſmi, ubi Galenus ſic inquit: qui ergo dicunt, in-
„ciſionem magnam & perforatam eſſe mortalem, unum di-
„cunt; ſi enim pertingit ad ventriculos cerebri, procul dubio
„eſt mortalis. Sed *Minor*, videlicet, quod ille defunctus
„vulneratus fuerit in cerebro ac panniculis ejus probatur ſic;
„quod habuit deſipientiam ſive alienationem mentis, ut mul-

„tis

„tis conſtat, cum reliquis accidentibus mortalibus ſupra an-
„notatis; ergo percuſſio ſeu vulnus ejus pervenit usque ad
„eſſentiam cerebri ſeu panniculorum ejus. Sed conſequen-
„tiam probat Galenus in Commentario illius Aphoriſmi pri-
„mæ particulæ Aphoriſmorum: in plaga vel percuſſione in capi-
„te Stupor & deſipientia malum; ubi Galenus dicit; quod per
„deſipientiam ac ſtuporem in vulnere capitis neceſſe eſt intel-
„ligi, quod percuſſio venerit usque ad eſſentiam cerebri. Item
„in Commentario illius Aphoriſmi ejusdem particulæ: in oſſis
„fractura deſipientia, ſi in vacuum acceperit, malum; dicit, quod
„ille Aphoriſmus non ſit Hippocratis ſed Zoenonis,
„qui falſe detruncavit Aphoriſmos Hippocratis, credens,
„quod ad ſimplicem fracturam cranii poſſit ſequi deſipientia;
„contra ergo Zoenonem dicit, quod nemo ex vulnere cra-
„nii deſipiat, niſi percuſſio usque ad pelliculas cerebri pertin-
„gat; ergo ſi poſtquam defunctus ille deſipiebat ex vulnere
„capitis, ſequitur probatio *Minoris*, quod vulnus ejus cum
„fractura usque ad pelliculas cerebri ac ejus eſſentiam pertin-
„geret, & ex conſequenti ſequitur, quod vulnus ejus in ſe
„fuerit mortale; quod fuit probandum. Probatur inſuper
„autoritate Avicennæ de plaga & inciſione capitis, ubi dicit:
„ cum ergo inciſio pervenit usque ad cerebrum, apparent
„vomitus & choleræ, & non eſt ex eis, qui ſanatur. Con-
„ſtat autem, quod in eo apparuerint febris, vomitus, cho-
„leræ; ergo vulnus ejus pervenit usque ad cerebrum. Poſſet
„conformiter probari *Minor* per Hali Abatem nono practicæ,
„Albucaſin in 2. Lib. & per alios antiquiores, qui omnes con-
„corditer ſenſere, quod, prædictis accidentibus in fractura
„cranii apparentibus, ſequatur nocumentum ex vulnere per-
„veniſſe usque ad cerebrum.

„Ex his omnibus liquet, illum falſum dixiſſe, qui Do-
„mino ſuſurrabat, Medicinas per me exhibitas cauſam mor-
„tis illius defuncti fuiſſe. Liquet 2*do* remotionem ſeque-
„larum (ſeu principium oſſis in concretione ſaniei) a cranio
„ſeparatarum per me factam non præbuiſſe morti illius ali-
„quod fomentum, ſicut aliqui falſe opinantur; ſed potius im-
„pedimentum, poſtquam Lanfrancus, Gwido, Roge-
„rius, Brunus & omnes Chirurgi moderni & antiqui ultro
„præ-

„præcipiunt, ſequelas & fruſta oſſium a cranio ſeparata remo-
„veri, ut in præſentibus allegatis capitulis ex eorum inten-
„tione colligitur; ergo in fractura cranii ſimplici penetrante,
„qualis fuit fractura cranii illius defuncti, præcipiunt fieri
„remotionem oſſis ſani & elongationem vulneris cum trepano
„Rapatorio & reliquis inſtrumentis chirurgicalibus; quam ta-
„men remotionem & inciſionem ex conſilio amicorum meorum
„propter ejus inſuetudinem in illis partibus omiſi; quod non
„certificat operantem de cura, ut dicit Lanfrancus in ca-
„pite ſupra allegato de fractura cranii, & conſiliator in dicta
„criſi: conſequenter ejus ſequitur mors.

„His omnibus addo, tanquam per veridicas perſonas pro-
„bandum, nunquam per me prædictum vulnus fuiſſe conſoli-
„datum, poſtea per ſectionem novam renovatum. Probatione
„illius refero me ad Magiſtrum Gerhardum de Tuwingen
„& alios ſtudentes, qui vulnus in nocte, qua hujusmodi acci-
„dentia ſupervenere, viderunt: licet enim in lateribus vulne-
„ris caro excreverit, quæ vulnus propter ejus parvitatem in
„latitudine aliqualiter tegebat; nihilominus per eandem car-
„nem ſanies effluebat, & quod eandem carnem removi, feci
„propter remotionem ſequelarum, ſicuti & poſtea eam ſemel
„removi, cum de Lambergus ad illum locum venerit; non
„enim poteſt Chirurgus ſæpe concretionem carnis prohibere
„in vulneribus cranii, ubi os tanto tempore, quod ad minimum
„32. diebus, ſtaret apertum. Refero me etiam ad ſervitorem
„meum, ut requiratur per juramentum ad dicendum, utrum
„non pluries & pluries ſignificaverimus, vulnus dictum cum
„fractura cranii tenere apertum, ſi contingeret, eum propter
„varias occupationes meas illum vulneratum deligare ac reſpi-
„cere; de aliis autem quatuor vulneribus, non penetrantibus,
„commiſi, ut ea conſolidaret, ſicut factum fuit. Si autem ipſe
„defunctus dixit, quod per me ac famulum fuerit diſſectus;
„quod nunquam audivi, ſed alii hoc referunt; tunc loque-
„batur tanquam non intelligens, ac ex alienatione mentis hoc
„dixit, ſicut & multa alia miranda & impoſſibilia pronuncia-
„vit, prout ſcit Magiſter Joannes de Lienburg, & alii,
„qui fuerunt præſentes tempore ejus deſipientiæ.

Barbarum quidem hujus ſæculi ſcribendi modum hic invenimus; nec Anatomiæ exercitium, nec a vulnere mortuos incidendi conſuetudinem ab illis fuiſſe introductam apparet; queis deficientibus, ſi in arduo vulnerum capitis ſcrutinio cœcutirent, non eſt mirandum. Aſt notabilis eruditio horumce temporum Medicis denegari haud poterit. Hippocratem & Galenum magni faciebant; Autores habebant cognitos; ſique ad raritatem librorum, quæ ex defectu Typographiæ tunc necdum publicæ proveniebat, reſpicimus, quæ verſata modernorum, tunc dictorum, Autorum notitia illis erat nobis laudanda videtur. Noſtræ autem narrationis filum in aliam occaſionem ſervandum jam mittimus, ut de Domino noſtro Medicæ Laureæ Canditato

CAROLO JOSEPHO GROSS

AA. LL. & Philoſophiæ Magiſtro, in Gremium Medicorum in Palatinatu Practicorum recepto

jam dicamus. Studio antea Argentorati & Gottingæ medico incumbens jam per biennium, quo nobiſcum verſatur, omnes, quæ Medicinam reſpiciunt, partes egregie coluit. Superato nunc examine, cum publicum pro gradu Doctorali eruditionis ſpecimen illi ex decreto Facultatis ſit edendum, præmiſſa Lectione Curſoria *de litteratorum Diæta*, Diſſertationem *de veris Venæ ſectionis indicationibus* ſub Præſidio Celeberrimi ac Doctiſſimi Collegæ noſtri Gattenhoff ventilandam proponit.

Ad quem Actum Magnificum Academiæ Rectorem, Illuſtrem Pro-Cancellarium, Graviſſimos Senatus Academici Proceres, Hoſpites omnium ordinum Litteratiſſimos, civesque in primis noſtros & Generoſiſſimos & Nobiliſſimos ea, qua decet, humanitate, invitatos volo. D. in Univerſitate Palatina die Maji, A. D. MDCCLXXI.

(L. S)